

Directa

periodisme cooperatiu per la transformació social

Núm. 491 del 8/1 al 21/1 de 2020 2,5 €

Revolta contra la incineració

Les entitats ecologistes es mobilitzen per aturar les noves plantes a Cercs i Juneda. Alerten de l'impacte de les emissions contaminants en la salut i el medi ambient

pàg. 4-11

Suplement CineBaix Àsia

Programació, crítica i articles de context sobre el festival de cinema que se celebra del 23 al 27 de gener a Sant Feliu de Llobregat

Directa

periodisme cooperatiu per
la transformació social

EDITA
La Directa SCCL
Riera d'Escuder, 38, Nau 1, 1er
08028 Barcelona
Tel: 935 270 982
Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat
DIPÒSIT LEGAL: B 16982-2016

Aquesta publicació intenta escriure amb un llenguatge no sexista i no androcèntric.
La DIRECTA no comparteix necessàriament les idees expressades als articles d'opinió.

- QUI SOM?**
A fons
Jesús Rodríguez
Miralls
Gemma Garcia | miralls@directa.cat
Cruïlla
Laia Mas i Guille Larios | cruïlla@directa.cat
Impressions
Laia Alsina, Ekaitz Garate i Xavier Puig | impressions@directa.cat
Roda el món
Oriol Andrés i Joan Mas | internacional@directa.cat
Expressions
Clara Macau i Elena G. Ruiz | expressions@directa.cat
La indirecta
Àlex Romaguera i Mariana Cantero
L'espina
Carlos Villafranca | espina@directa.cat
Fotografia
Víctor Serri | fotografia@directa.cat
Il·lustració
Roser Pineda i Lluís Ràfols | il.lustracio@directa.cat
Correcció
Èlia Olivan | correccio@directa.cat
Edició
Jesús Rodríguez | edicio@directa.cat
Disseny gràfic i compaginació
Pau Fabregat | disseny@directa.cat
Projecte gràfic
Lola Fernández, Gerard Casadevall, Diego Muñoz i Pau Fabregat
Coordinació web
Eloi Latorre, David Bou, Gemma Garcia i Maties Lorente
Coordinació País Valencià
Ester Fayos | paisvalencia@directa.cat
Audiovisuals
Sònia Calvó i Marta Pérez | audiovisuals@directa.cat
Administració i subscripcions
Ester Mora | administracio@directa.cat
Difusió
Estel·la Marcos | directa@directa.cat
Publicitat i distribució
Paula Rodríguez | publicitat@directa.cat
Gestió web
Talaïos Koop.

NUCLIS TERRITORIALS I MITJANS COL-LABORADORS:
Osona ('El Setembre'), Lluçanès ('La Rella'), Maresme, el Camp, Terres de Ponent, Castelló, València, les Illes i Catalunya Nord.
El Salto, La Marea, Pikara, Argia, Ahötsa, Soberania Alimentaria i AraInfo

CONTACTES:
General directa@directa.cat
Redacció Barcelona redaccio@directa.cat
Redacció València paisvalencia@directa.cat
Subscripcions subscripcions@directa.cat
Distribució distribucio@directa.cat

PORTADA: ALEIX LÓPEZ
Les antigues instal·lacions de la central tèrmica de Cercs es volen reconvertir en una planta d'incineració

La DIRECTA enguany ha rebut dues subvencions de la Generalitat de Catalunya, que representen un 5% del seu pressupost. Per això hem de posar el seu logotip.

SUMARI

A FONS

4-11

Els perills de la incineració
Cercs i Juneda se sumen a la geografia de territoris que lluiten contra els efectes en la salut i el medi ambient de la crema de residus. Les entitats ecologistes demanen una moratòria al Parlament i al govern català. Un reportatge de Jesús Rodríguez, Aleix López i Marc Freixenet. Amb infografia de Pau Fabregat.

MIRALLS

12-15

Entrevista a Sabino Cuadra
El veterà sindicalista i exdiputat navarrès al Congrés espanyol per la coalició abertzale Amaïur reflexiona sobre l'evolució de la repressió i dels mètodes de càstig contra la dissidència política. Preguntes d'Àlex Romaguera i fotos d'Àngel Monlleó.

IMPRESSIONS

16-18

Badar per fer la revolució
Un article de l'historiador i filòleg Roger Primis.

La lluita contra la crisi climàtica
Opinió de la doctora en Ecologia Andrea Duane. Amb il·lustració de Roser Pineda.

CRUÏLLA

19-21

Trauma, comunitats i resistència
Grups activistes, equips legals i mèdics, entitats socials i xarxes de familiars s'organitzen per acompanyar i donar suport a persones que han patit la violència institucional. Per Guille Larios. Amb il·lustració d'obertura de Raúl Vélez.

RODA EL MÓN

22-26

Ocupació turca al nord de Síria
El desplaçament de civils es cronifica. Per Ferran Domènech.

Un xec en gas a Líbia
Doble acord entre Turquia i Líbia. Per Marc Español.

Protestes globals: cap a on anem?
L'anàlisi del periodista i politòleg Ricard Gonzalez.

EXPRESSIONS

27-31

Mig segle fent sonar el timbal
L'escola d'actors i actrius més antiga de Catalunya, El Timbal, fa 50 anys. L'innovador projecte va arrencar com una empresa familiar i avui és una cooperativa que ofereix formació actoral contemporània. Per Antonio Alcántara.

I la vergonya, per quan?
El relat d'Elena G. Ruiz, il·lustrat per Benzo Canela.

INDIRECTA

32

Entrevista a Rudhramoorthy Cheran
Àlex Romaguera conversa amb el periodista i poeta tàmil. A través dels versos, recorda el genocidi que el seu poble va patir en mans de la majoria cingalesa a Sri Lanka, un conflicte que es va allargar 26 anys. Foto de Bruna Casas.

Més que mil paraules

ÀNGEL GARCIA | L'assemblea veïnal independentista #MeridianaResisteix ha esdevingut un autèntic símbol. Des de fa tres mesos tallen de manera interrompuda l'entrada a Barcelona. Han patit la contundent intervenció de la Brigada Mòbil i dels antiavalots de la Guàrdia Urbana, però no han perdut l'humor i l'originalitat en el seu dia a dia, encara que plougui o faci fred.

Comunitat Directacoop

Toca fer plans

Adrià Crespo | @crespix

Toca fer plans, amigues. Comença l'any, amb una nova dècada, i és temps de mirar endavant per decidir on anirà la DIRECTA els propers mesos i, amb cautela, fins i tot els propers anys. Les coses van bé al col·lectiu i al mitjà: cada cop som més subscriptores, la base social continua consolidant-se (tot i que per anar bé hauríem de ser moltes més sòcies) i el periodisme que fem es percep cada cop més com a necessitat informativa bàsica. Allà fora referma la tempesta. Cal que ens plantegem què ens ha portat fins aquí, què és el que estem fent bé, però també quines necessitats ens constrenyen i per on vindran les dificultats futures. Toca, en definitiva, que l'òrgan sobirà de la cooperativa, l'assemblea general, es reuneixi de nou.

Això serà el 13 de febrer, un dijous a dos quarts de set. Esteu convocades totes les sòcies, treballadores, col·laboradores i consumidores, i tant de bo que siguem moltes. Us farem un avan-

çament del tancament de comptes de l'any 2019, així com presentarem el pla de treball d'enguany, a càrrec de dues sòcies de treball. Farem també una síntesi de l'assemblea de col·laboradores del mes de novembre: en aquest espai les persones que amb la seva força de treball i la seva militància desenvolupem l'exemplar que teniu a les mans, així com moltes altres tasques, vam posar sobre la taula diversos debats sobre el model periodístic i sobre la remuneració de la feina, dels quals l'assemblea general, més endavant, n'haurà de dir la seva. La presa de decisions sobre què volem ser requereix hores.

Ens agradaria poder celebrar ja aquesta assemblea a la nostra nova casa, a la Comunal, el nou espai cooperatiu autogestionat de Sants, però encara calen uns últims retocs a les sales de reunions i ens hauran d'allotjar, un últim cop, les amigues de la Lleialtat Santsenca. Això no treu que en acabar l'assemblea obrim les portes de la redacció i puguem celebrar plegades el nou any, el nou local i el futur. Guardeu-vos la data.

L'espina

houseofdown

ELS PERILLS DE LA CREMA DE RESIDUS: METALLS PESANTS, DIOXINES I CO₂

Entitats ecologistes i veïnals alerten dels impactes en la salut i el medi ambient i exigeixen a la Generalitat de Catalunya una moratòria de la crema de brossa urbana i deixalla industrial en plantes d'incineració, d'assecamment de purins o en cimenteres

Planta incineradora
de Sant Adrià de
Besòs (TERSA)
/ ALEIX LÓPEZ

Jesús Rodríguez | @albertmartnez

En plena emergència climàtica i després que la Unió Europea hagi emès una directiva que recomana una reducció del 40% de les emissions de CO₂ en el conjunt de l'eurozona abans de l'any 2030 -en relació amb l'emès l'any 1990-, ha sortit a la llum la intenció d'incinerar residus als municipis de Cercs (el Berguedà) i Juneda (les Garrigues). Les dues noves ubicacions de forns crematoris -on arribarien cada dia desenes de camions amb brossa provinent dels *ecoparcs* i del sector industrial- se sumarien així a les incineradores de gestió pública existents a Sant Adrià de Besòs (el Barcelonès), Campdorà (el Gironès), Riu Clar (el Tarragonès), Mataró (el Maresme), Son Reus (Palma) i Andorra la Vella. Al llistat cal afegir la planta de residus perillosos de Constantí (el Tarragonès) i els forns de l'empresa Solvay de Martorell, on es cremen residus de PVC.

Des de fa més d'una dècada, a més, empreses cimenteres -Bunyol (la Foia de Bunyol) en el cas del País Valencià, i Montcada i Reixac (el Vallès Occidental), Sant Vicenç dels Horts (el Baix Llobregat), Santa Margarida i els Monjos (l'Alt Penedès) i Alcanar (el Montsià) en el cas de Catalunya- han vist en la brossa una oportunitat de negoci: deixar de comprar gas natural com a combustible i substituir-lo pels residus pro-

vinents del contenidor gris, així com deixalles, llots de depuradores, fustes o excedents de la indústria automobilística -neumàtics, tapisseria i plàstics de la carrosseria- i altres residus d'origen industrial.

La possibilitat que s'incrementi, doncs, el nombre de xemeneies que emeten gasos d'efecte hivernacle i dioxines a l'aire de les nostres comarques ha fet esclatar l'oposició veïnal i les mobilitzacions. Mercè Rius, directora general de Qualitat Ambiental i Canvi Climàtic de la Generalitat de Catalunya, ha puntualitzat a la DIRECTA que "en el marc de la directiva d'emissions industrials de la Unió Europea els projectes de valorització energètica [incineració] estan permesos, evidentment amb tota una sèrie de condicions i prescripcions. Si ho compleixen, no hi ha la possibilitat de denegar-ho".

Mercè Girona, portaveu del Centre d'Ecologia i Projectes Alternatius (CEPA) -federat amb Ecologistes de Catalunya-, ens explica com ho veuen des de la plataforma ciutadana Residu Zero: "El model de gestió de residus a Catalunya és obsolet: des de la llei de l'any 1993 del conseller Vilalta no hi ha hagut evolució sinó una involució. Després de 25 anys només s'està reciclant el 34% dels residus i en els darrers cinc anys ha augmentat un 13,5% el volum de residus. Hem de passar d'una llei que ordena els residus a una llei de prevenció i reducció de residus, una llei sostenibilista. Hem preparat dotze punts que hem portat als grups parlamentaris del

Cercs i Juneda es mobilitzen per aturar dues noves incineradores que cremaran brossa urbana i industrial

La plataforma Residu Zero reclama al Parlament i al govern una moratòria en la crema de residus

Parlament de Catalunya i, a més, ho recollim de les pròpies directives, que assenyalen que s'ha d'incidir en l'origen i s'ha de fer una veritable reconversió industrial, de tal manera que tot sigui reutilitzable, fàcilment reciclable i compostable". Rius, des de la Generalitat, puntualitza el següent: "Estem d'acord en la reducció, la reutilització i el reciclatge, però si utilitzéssim l'argument de no autoritzar cap instal·lació perquè genera noves emissions de CO₂, no podríem autoritzar cap instal·lació, perquè una granja, una nova escola, genera CO₂, segur".

Entre les reivindicacions de Residu Zero hi trobem una moratòria a la incineració, "aturar els projectes de Cercs i de Juneda o altres iniciatives que van sortint com a bolets. S'ha de parar i impulsar aquest debat social, popular i al Parlament; el debat polític sobre un model que faci que consumim, produïm i gestionem els residus d'una altra manera", referma Girona. La iniciativa parlamentària també es pot votar popularment mitjançant una recollida de signatures al web Change.org.

Pel que fa al calendari de la nova planta a les Garrigues, des de la Generalitat, concreten que "en el cas de Tracjusa es va fer una informació pública, es van rebre un munt d'al·legacions, s'han resolt i ara s'estan notificant. La gent notificada encara pot fer una segona ronda d'al·legacions, per tant no hi ha un calendari, depèn de l'argumentari de les al·legacions i de les modificacions que s'hagin

de fer". I amb relació a Cercs ens avancen que "no hem fet encara ni la valoració de si tota la documentació que han presentat és suficient. Sent un expedient que probablement serà conflictiu i que hi haurà moltes al·legacions, el termini de tramitació també serà molt llarg. Ens en podem anar a dos anys tranquil·lament".

El fantasma de la tèrmica reviu

L'antiga central de producció elèctrica de Cercs perviu com un gran monstre de ciment a la llera nord-oest de les aigües del pantà de la Baells. L'orografia local fa que -malgrat la curta distància- les xemeneies brutes i deteriorades no es vegin des de Berga, però siguin presents i diàriament amb notable temença des dels nuclis de població que més la van patir com a conseqüència dels corrents d'aire locals: Vallcebre, la Rodonella, Guardiola de Berguedà, Sant Jordi de Cercs, Fígols, Sant Corneli o la Nou de Berguedà. Una extensa franja de bosc entre Cercs i Vallcebre -d'un parell de quilòmetres d'ample i vuit de llarg- literalment va desaparèixer com a conseqüència de la pluja àcida que durant quatre dècades va afectar la zona. L'any 2011 la central va quedar clausurada i, ara, un projecte d'incineradora -impulsada per l'empresari manresà Lluís Basiana- que pretén aprofitar part de les instal·lacions de l'antiga tèrmica ha tornat a fer saltar totes les alarmes. »

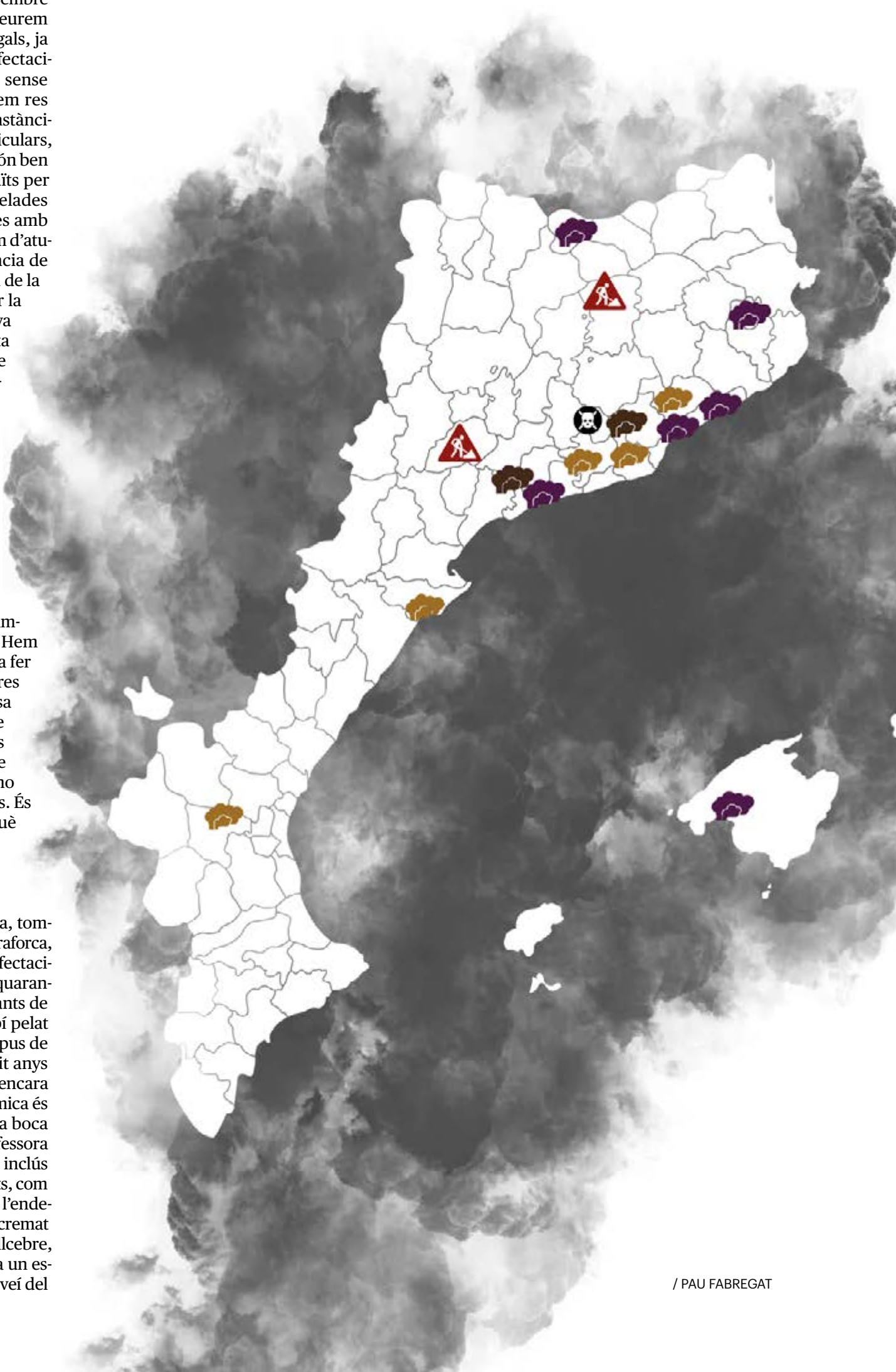
» “En el moment que va aparèixer la informació a premsa, hi va haver un seguit de gent que es va començar a moure, ajuntant-se en un grup WhatsApp. Al cap de dos dies hi havia 200 persones i molta inquietud respecte al projecte. Ràpidament ens vam organitzar”, explica Martina Marcet, ramadera, veïna de la Nou de Berguedà i portaveu de la Plataforma Antiincineradora de Cercs. “El projecte va entrar a mitjans de desembre per la via administrativa. L’analitzarem i veurem si podem emprendre diferents accions legals, ja sigui sobre els terrenys, el projecte i les afectacions que pugui tenir. Tenim molt clar que sense la mobilització de la gent no aconseguirem res i així ens ho han fet saber des de totes les instàncies polítiques”, afegeix. Als habitatges particulars, edificis públics i carreteres de la comarca són ben visibles les pancartes i els cartells distribuïts per la plataforma. A Cercs i Vallcebre, les estelades i els llaços grocs comparteixen balconades amb les banderoles contra la incineradora. “Hem d’aturar aquesta bestiesa. De la meua experiència de 32 anys de bomber, us puc dir que, a causa de la inversió tèrmica, el vapor que s’emetia per la xemeneia de la tèrmica baixava, es dipositava en forma de gel a la carretera i moria molta gent pels accidents. És una de les pors que tenim, que això es torni a repetir”. Són paraules d’Urbici Malagarriga, veí de Cercs i militant del PDeCAT que s’oposa al projecte i s’ha sumat a la plataforma. “Les aus que hi ha protegides, com el trenca-lòs i el gall fer, se n’aniran en orris i en alguna part dels boscos on hi ha bolets potser no se’n colliran. Tot dependrà de com de grossa que sigui la contaminació de la incineradora. Amb la vida i la salut no s’hi pot jugar, l’hem de defensar cada cop més”, conclou convençut.

Marcet ens avança una de les estratègies d’impugnació que impulsarà la plataforma: “Hem descobert que l’antiga central tèrmica es va fer sobre emprius -terrenys comunals. Aleshores es podia fer perquè FECSA era una empresa pública i es podia construir al·legant que era un bé públic. Quan va passar a mans privades [Endesa] ja no era així i creiem que hi ha algunes irregularitats sobre per què no s’han desafectat aquests terrenys comunals. És la gent del municipi qui hauria de decidir què es pot fer en aquests terrenys”.

Rebuig en una comarca que “es torna a estimar”

Resseguint la C-16 en direcció a la Cerdanya, tombem a l’esquerra a l’alçada del majestuós Pedraforca, endinsant-nos a la zona zero de les greus afectacions a la salut i el medi ambient que durant quaranta anys es van derivar dels fums contaminants de la tèrmica. La falsa aparença d’un prat alpí pelat de vegetació amaga una dura realitat: tot tipus de residus tòxics hi van aniquilar la vida i vuit anys després hi rebroten petits exemplars de pi, encara amb timidesa. “El record que tinc de la tèrmica és anar a l’escola i trobar el sabor del fum a la boca a l’hora del pati quan sorties a jugar. La professora deia ‘tothom a dintre’ i veies baixar el fum, inclús et picaven els ulls. Recordo els arbres apagats, com cremats. Horts amb vianda que estaven bé i l’endemà passaves i el pagès et deia que se li havia cremat tot”, diu Anna Simón, veïna i nascuda a Vallcebre, que en l’actualitat s’ha reinventat i gestiona un establiment de turisme rural. Antoni Roixes, veí del

PLANTES I INFRAESTRUCTURES QUE CREMEN RESIDUS ALS PAÏSOS CATALANS

RES

FÀBRIQUES DE CIMENT QUE INCINEREN

LAFARGE
Montcada i Reixac.
Cremen CDR i llots.

CIMENTS MOLINS
Sant Vicenç dels Horts – Pallejà.
Cremen llots de depuradores, fustes, combustibles provinents de residus (CDR) i pneumàtics.

UNILAND
Santa Margarida i els Monjos.
Cremen fangs de depuradores i CDR.

CEMEX
Alcanar.
Cremen CDR, llots, pneumàtics, marro de cafè, fustes i biomassa.

CEMEX
Bunyol (Foia de Bunyol).
Residus urbans i industrials.

INCINERADORES PÚBLIQUES

ANDORRA LA VELLA
Residus municipals i industrials no perillosos.

CAMPDURÀ
Residus municipals i industrials no perillosos.

MATARÓ
Pública però gestionada per Valoriza. Residus municipals i industrials no perillosos.

SANT ADRIÀ DE BESÒS (TERSA)
Residus municipals i industrials no perillosos.

TARRAGONA
Pública, però gestionada per SIRUSA. Residus municipals i industrials no perillosos.

PALMA (SON REUS)
Gestionada per l'empresa Tirme. Residus municipals i industrials no perillosos.

INCINERADORES PRIVADES

MARTORELL (Empresa Solvay)
Restes de PVC i altres residus perillosos de la seva producció.

CONSTANTÍ
Residus perillosos.

PROJECTES D'INCINERACIÓ

CERCS (privada)
Residus urbans i industrials.

JUNEDA (privada)
Residus urbans i industrials.

MAGATZEM DE CASTELLOLI
Cendres perilloses.

Un empresari investigat i una exregidora d'Unió, rere el projecte de Cercs

Segons consta al registre de la propietat de Berga, la finca de Cercs número 926, on se situen les antigues instal·lacions de la central tèrmica i on es projecta instal·lar la futura incineradora, va ser adquirida per l'empresa INFREEMU SL mitjançant un contracte de compravenda a data de 6 de novembre de 2017. L'escriptura es va fer davant d'un notari de Madrid i l'encarregada de presentar-la davant del registre va ser Olga Sánchez, antiga regidora de Seguretat de l'Ajuntament de Manresa i excoordinadora d'Unió Democràtica a la capital del Bages. Darrere de la societat mercantil INFREEMU SL s'amaguen dos altres noms: Lluís Basiana Obradors, que hi figura com a apoderat, i Antonio Garcia Travesset, empresari de Níjar que en seria l'administrador únic. El capital social de la societat limitada seria de només 3.100 euros, segons dades proporcionades per l'empresa d'informació comercial i financera E-Informa.

El 18 de desembre de 2019 es va publicar al Butlletí Oficial del Registre Mercantil una informació rubricada per Basiana Obradors i Garcia Travesset segons la qual l'empresa EM Spain Waste & Treatment SL ha adquirit "en bloc, per successió universal, tots els drets i obligacions" que INFREEMU SL tingués respecte de "la unitat econòmica dedicada a l'explotació d'actius de valorització energètica". En altres paraules, el control dels actius de la companyia ara passen a mans de la nova societat, que va ser precisament la que va presentar a mitjans de desembre el projecte d'incineració al registre del Departament de Territori i Sostenibilitat. L'administrador únic d'EM Spain Waste & Treatment SL és Basiana Obradors, empresari manresà investigat pel jutjat d'instrucció 1 de Barcelona per un presumpte delictes de corrupció, sota l'acusació de beneficiar-se irregularment d'una subvenció de la Diputació de Barcelona.

poble que es dedica al turisme, el comerç i l'art, comparteix amb Simón les pors de l'impacte que pot tenir una incineradora: "La nostra expectativa és viure en un lloc preservat, no li trobem cap lògica que ens fiquin una incineradora i espatllin el projecte de moltes famílies que vivim d'un turisme molt conscient del que és la natura, que visita la zona per veure la ramaderia, veure com es fa formatge a Josa, etc. Es comença a veure ganes i emocions per cuidar tot això. La gent del Berguedà s'estima cada cop més la comarca i aquesta incineradora vindrà a ser un desastre". En aquest mateix sentit s'expressa Joan Noguera, enginyer agrònom i ramader de Guardiola de Berguedà: "No sabem

La Plataforma Antiincineradora de Cercs creu que els fums danyaran la salut i l'economia del Berguedà

si hi haurà microtoxines, si tota aquesta contaminació l'acabaran pasturant les vaques, l'acabaran absorbint i l'acabarem menjant nosaltres i passarà a la cadena tròfica. No és el mateix que un animal mengi un producte amb contaminació que sense contaminació. No sé si hi ha estudis fets o impactes en altres llocs que ho puguin rebatre". Anna Simón, a més, ens alerta -amb l'emoció del record a flor de pell- de les conseqüències irreversibles de les emissions tòxiques en la salut dels seus familiars: "Càncers a cada casa. Ma mare va morir amb 59 anys de càncer de pulmó sense haver fumats mai, per exemple. El meu pare també amb càncer, els meus quatre avis tots amb càncer. Ho sabem »

» els que som d'aquí, els que no, no ho saben. La doctora Mercè Fuentes va fer moltes coses, gràcies a ella es van posar els filtres [a les xemeneies de la central]. Quan van tancar la tèrmica vam descansar i ara ens despertem amb això de la incineradora”.

Marcet, des de la plataforma, es mostra esperançada a aturar-ho i posa més arguments sobre la taula. “Una instal·lació dedicada a la incineració de residus -es faci aquí o es faci on sigui- està en contra de totes les directives europees i mundials al voltant de l'emergència climàtica, perquè qualsevol procés que es dediqui a cremar, siguin residus o combustibles fòssils, genera emissions de CO₂ i això augmenta l'efecte hivernacle. És una aberració”. El 25 de gener han organitzat a Berga una jornada de debat i formació al voltant de la incineradora, que preveuen que serà un èxit en participació.

Entitats de les Garrigues denuncien que es cremarà brossa “per especular” amb l'excusa dels purins

Des de Juneda i Torregrossa alerten de l'impacte de les emissions en la venda de l'oli i la fruita de la comarca

L'atzucac de desfer-se dels purins cremant brossa

Dels contraforts pirinencs viatgem a la plana de Lleida, on des de fa tres anys creix la preocupació per un projecte d'incineració de brossa urbana. La finca on s'erigeixen les xemeneies de Tracjusa està situada al terme municipal de Juneda (les Garrigues), però a una certa equidistància de les àrees més poblades de les Borges Blanques i Puiggròs. Envoltada per camps d'arbres fruiters i plantacions de blat de moro, la central d'assecat de purins en l'actualitat emet a l'atmosfera grans quantitats de vapor d'aigua i CO₂. L'associació promotora, Gestió Agroramadera de Ponent, liderada per l'empresari Eduard Cau Barrufet -regidor de JxCat a Puiggròs-, ha presentat un projecte de reconversió de la planta perquè se substitueixi el gas natural que escalfa i evapora l'aigua dels purins per combustible derivat de residus (paquets de brossa urbana trossejada a les plantes de tractament i provinent del contenidor gris). S'hi preveu una inversió superior als set milions d'euros. “Les plantes d'assecat de purins emeten principalment CO₂ per la combustió del gas natural i vapor d'aigua. Amb la modificació del procés també es generaran altres components que poden venir de la brossa: dioxines, furans, partícules. Tot està en una nebulosa perquè, com

que no saps quins cremaràs, no saps què sortirà per la xemeneia. El combustible ara no només sortirà gratuït sinó que pagaran per poder-lo destruir aquí, passarà de ser un cost a ser un benefici”, ens detalla Eduard Ruestes, enginyer químic i excap de la planta Tracjusa de Juneda. A més, posa sobre la taula l'existència d'altres mètodes viables per separar l'aigua i la matèria sòlida dels purins. “Hi ha alternatives que potser no són tan suculentos econòmicament,

EDUARD RODRÍGUEZ-FARRÉ

PROFESSOR DE L'INSTITUT D'INVESTIGACIONS BIOMÈDIQUES DE BARCELONA

“Les incineradores tenen un impacte molt important sobre la salut de la població”

J. R. | @albertmartnez

Està demostrat l'impacte de les emissions de les incineradores en la salut humana?

Des de fa trenta anys o més, hi ha prou evidències científiques que mostren que tenen un impacte molt important sobre la salut de la població. Hi ha molts productes de les emissions que es produeixen a l'incinerar que poden afectar la salut. Uns són productes que més o menys a tothom li sonen: emissions de CO₂, de gasos... Però el que més preocupa des del punt de vista sanitari són productes que es generen només per l'emissió, que no existeixen a la natura i que poden afec-

tar enormement el funcionament normal de la fisiologia de les persones. Em refereixo a les dioxines.

D'on surten aquestes partícules?

Les dioxines es produeixen en fer combustió productes amb residus orgànics en presència d'oxigen i a temperatures de 700 o 800 graus cap amunt. A 1.000 i pico graus se'n produeixen menys i ara les incineradores venen la idea que a les temperatures que utilitzen se'n produeixen pràcticament zero. No és cert, se'n segueixen produint. I el problema més important és que aquestes substàncies

però permetrien viabilitzar la instal·lació sense afegir els inconvenients que suposa la gasificació dels residus. La instal·lació, el que procura, és separar l'aigua dels nutrients que són aplicables al sòl. Actualment es fa mitjançant una evaporació i assecat, però això es pot fer mitjançant una separació més mecànica a través de filtració amb membranes. Hi ha instal·lacions que estan funcionant amb aquest sistema, aquí a Catalunya i a Europa”.

/ MARC FREIXENET

es disseminen en el medi i quan arriben a les persones s'acumulen i no s'eliminen. Sobretot ens venen a través de l'alimentació, a través de la llet, del greix, de la carn, de la mantega. Primer l'incorporen les vaques, el bestiar, i quan nosaltres ingerim aquests productes se'ns dipositen en el nostre greix i no s'eliminen pràcticament en tota la vida. Tota la població porta dioxines en el seu organisme.

Quin efecte tenen sobre les persones?

El problema, precisament, va ser identificar quins efectes produeixen

sobre la vida. La primera vegada que es va saber que existien les dioxines va ser durant la guerra del Vietnam. En la síntesi dels milers de tones d'herbicida que es van llançar sobre la via Ho Chi Minh s'havien produït dioxines. En aquell moment no se sabia i es parlava de l'efecte de l'agent Taronja. Hi havia descripció mèdica de problemes de malformació de nadons, de càncer, i això segueix, perquè les dioxines estan acumulades al medi. En un principi va quedar com una cosa de la guerra, però a partir dels anys vuitanta, quan comencen a instal·lar-se incineradores a Holanda,

Alemanya, els països nòrdics, van començar a veure's una sèrie d'alteracions. Les dioxines i els furans es va comprovar que tenien efectes com els de les hormones. Als anys noranta es parlava d'hormones ambientals. La ingestió d'aquestes substàncies fa que s'acumulin sobre l'organisme, actuïn sobre l'ADN i n'alterin la funció fisiològica normal. Avui en dia es defineixen com a agents que alteren la regulació del genoma.

Quines són les patologies?

L'alteració de la regulació del genoma pot portar a moltes patologies: disfuncions dels tiroides, diabetis, que la mucosa uterina es desenvolupi en altres llocs de l'organisme, en animals modifica el sexe, en humans altera els cicles sexuals, i un dels efectes és la producció de càncers. Algun servei d'espionatge els ha utilitzat. No sé si recordareu el cas del president d'Ucraïna, en Iúshenko, que li va sortir aquella erupció a la pell. Els va faltar por per matar-lo, amb dosis de 70 micrograms per quilo de pes mates una persona. En el cas de la diabetis està molt demostrat: com més dioxines portes a l'organisme, més diabetis pots tenir.

I a banda de les dioxines?

Un altre dels problemes que tenen les incineradores és el dels metalls pesants, que s'emeten a l'ambient a l'hora d'incinerar. Qui pot dir que als residus urbans no hi ha piles? I qui diu piles diu altres coses. A l'hora d'incinerar reaccionen i surten a l'atmosfera i queden distribuïts, sobretot mercuri, cadmi i altres metalls pesants que tenen unes patologies en el sistema nerviós. El que més ens preocupa pel que fa als estudis de salut de la Unió Europea és l'impacte que tenen les dioxines i els metalls pesants en la maduració cerebral del

fetus i de l'infant molt petit. Els problemes de maduració derivaran en menys capacitats cognitives, en la memòria, trastorns del somni, trastorns de l'aprenentatge.

Es fan trampes en els controls dels gasos emesos per les incineradores?

Quan es fa un control en continu de les incineradores es detecta una variació enorme de les emissions. En les condicions idònies, utilitzant per cremar gas sense impureses, amb les temperatures correctes, amb els cremadors nets i els filtres adequats, les emissions són baixes, però això a la realitat no passa. Quan l'empresa incineradora sap que li faran un control, les emissions baixen.

Això és greu, no? Quin poder tenen aquestes empreses?

A les administracions sempre hi ha pressions per part industrial. Això sense parlar de quan hi ha connivència, sobretot amb els partits polítics. Als polítics els va molt bé perquè el que cremem no es veu, desapareix.

Cremar és el sistema perquè els residus no es vegin. Com si la incineració no tingués efectes sobre el desordre climàtic! Pels gestors dels ajuntaments és desfer-se del problema. El prototip és la senyora Ayuso [alcaldessa de Madrid] dient que la contaminació no ha matat ningú. Li enviaria un treball clàssic que es diu "L'estudi de les sis ciutats" que es va publicar al *New England Journal of Medicine* l'any 1992, on es demostra l'increment de mortalitat en relació amb la contaminació de partícules que emeten els cotxes, les indústries, les calefaccions. Però és igual, sembla que ells saben de tot i nosaltres som un *florero* que l'únic que fem és alarmar el públic. ●

Rosa Pedrol, veïna de Torregrossa i membre de la plataforma Aturem la Incineradora de Juneda, ho detalla de manera molt gràfica: "Qui entén que en un lloc on es generen menys escombraries perquè hi ha menys població es portin tones d'escombraries amb camions per cremar aquí, perquè quatre cobrin la subvenció que paga la Generalitat per cremar escombraries? Què farem la resta, ens menjarem la contaminació? Si no ens mobilitzem al territori, serem l'abocador de Catalunya. Que ens portin ser-

veis, indústria respectuosa amb el medi ambient i que tinguin en compte la població". En referència directa a la ramaderia, l'agricultura i el sector fruiter local que vertebraven el territori garriguenc, ens diu: "Som una zona que està reconeguda internacionalment per la producció de fruita i oli. Portar una incineradora aquí seria destruir l'activitat econòmica, cultural i social".

Pere Olivart, veí de Juneda i president de l'associació en defensa del patrimoni natural La Banqueta,

fa retrospectiva del que s'ha aconseguit fins ara i destaca que "en els tres anys que fa que el projecte està sobre la taula l'oposició ha anat creixent. Si al principi eren poques veus les que es qüestionaven el projecte, cada cop hi ha més gent que no veu la viabilitat que ens portin residus de l'àrea metropolitana de Barcelona. No quadra amb la idea de desenvolupar el territori i equilibrar Catalunya. Així no ho aconseguirem". Olivart ho complementa amb un toc d'atenció sobre l'impacte que les »

La planta d'asseccament de purins Tracjusa de Juneda pretén utilitzar residus com a combustible / ALEIX LÓPEZ

» dioxines poden tenir en la salut humana: “El 90% del personal sanitari del centre d’atenció primària de les Borges Blanques s’oposa al projecte, i alerta que pot provocar malalties respiratòries als infants i altres perjudicis a la salut. El consell d’alcaldes de les Garrigues va decidir per unanimitat que demanaria al Departament de Territori que retirés el projecte”.

Joan Vázquez, portaveu d’Ipcena i membre de la plataforma Aturem la Incineradora de Juneda, posa xifres a les sospites d’un gran benefici econòmic que s’amagaria rere la reconversió de Tracjusa: “Hi ha una sèrie de personatges que han tingut una visió del món rural no com un element de reequilibri sinó com una oportunitat de fer grans negocis, sempre emmirallats en la corporació de Guissona. Sense l’existència de primes [subvencions del govern Zapatero eliminades per l’executiu Rajoy] per a la planta de Juneda, un dels promotors s’inventa el projecte de portar residus i incinerar-los, de cremar-los en fases. El negoci net seria de quatre milions d’euros anuals amb la incineració de 45.000 tones de residus. Passaria a ser el principal negoci d’aquests promotors”. I ho compara amb l’especulació urbanística per fer-ho més entenedor: “Està clar que com que hi ha l’alternativa de la separació, la incineració es converteix simplement en una operació purament

Aire Net vol tancar la incineradora del Besòs i denuncia les contradiccions de l’Ajuntament de Barcelona

econòmica; és un acte d’especulació. És com fer pisos com es van fer amb la bombolla, a mansalva, sense els aïllaments adequats, sense responsabilitats, cobrint els espais naturals”.

I per últim llança la pilota a la teulada de l’administració: “El Parlament de Catalunya va fer un ple sobre l’emergència climàtica i en una de les resolucions votades per tots els grups excepte Ciutadans es diu que abans d’acabar el 2019 el govern havia de modificar la normativa per impedir que el tractament dels purins es pogués fer mitjançant la combustió tèrmica, inclosa la gasificació. No s’ha fet. En altres llocs del món, qualsevol govern seriós hauria suspès les tramitacions relacionades amb aquest tema, com seria el cas de Juneda, fins

que no s’implementés el fons de la qüestió. Si no es fa, per a què serveix el Parlament?”.

Aire sota sospita a Sant Adrià de Besòs

La preocupació per l’aire que respirem, però, no és nova al nostre país. Fa anys que el veïnat que viu al voltant de la incineradora Tera (de gestió pública) reclama a l’Ajuntament de Barcelona que es tanqui la planta o, com a mal menor, que es garanteixin unes químiques emissions lliures de contaminants. “La nostra entitat neix quan el doctor Domingo, catedràtic de la Universitat Rovira i Virgili, va fer públic un estudi on es deia que les persones que viuen al voltant de les incineradores tenen tres vegades més possibilitats de tenir un càncer. L’abril de 2018 vam presentar una denúncia davant de la Fiscalia de Medi Ambient per delictes ecològics, perquè els barris del Fòrum i de Diagonal Mar tenien més perill de contaminació per dioxines provocades per Tera”, recorda Marta Rosés, responsable de comunicació i relacions externes de la Plataforma Aire Net - Coordinadora Veïnal Metropolitana. “S’ha de partir de la base que totes les incineradores contaminen, però Tera durant molts anys ha estat contaminant sense tenir controls. Ara contamina menys, perquè gràcies a la lluita del moviment veïnal les administracions han començat a contro-

Si ets sòcia de la Directa

a l’Assemblea
General!

Si encara no ho ets, fes-te’n sòcia a:
cooperativa.directa.cat

Dijous 13 de febrer, 18.30 h
La Lleialtat Santsenca
C. Olzinelles, 31, Barcelona

lar-la. L'Ajuntament diu que amb les lleis actuals el grau de dioxines no és perillós, però nosaltres considerem que no, que això és mentida". Les dues notes de premsa emeses per l'Ajuntament de Barcelona l'any 2019 amb relació a la problemàtica van en el mateix sentit: "Un estudi descarta que la incineradora del Besòs emeti més dioxines que el trànsit" i "L'auditoria a TERSA conclou que compleix amb els requisits ambientals i que el seu impacte a l'entorn no és rellevant".

Amb relació a la incineradora del Besòs, la portaveu del CEPA-EdC, Mercè Girona, es mostra molt crítica amb el consistori: "L'Ajuntament de Barcelona, amb la planta d'incineració de TERSA, està en un atzucac. El grup dels comuns es va comprometre en la primera legislatura a posar fi a l'aportació de residus de Barcelona a la incineradora, i al final de la legislatura es va incrementar els residus cremats. La realitat és que es cobreixen les espatlles amb els seus informes fets per experts del Col·legi d'Enginyers Industrials que són proincineració. No vull dir noms, però tothom els coneix. Es va acordar amb l'Ajuntament que la Plataforma Aire Net aportaria tres experts independents i crítics en tot el procés i, de forma totalment unilateral, el consistori va fer una roda de premsa i un comunicat només de part, sense que els experts crítics i independents

poguessin estudiar l'informe i donar la seva versió. És una maniobra molt poc democràtica".

Carlos Arribas, un dels experts independents proposats per Aire Net, ha publicat un article al web de la coordinadora Zero Waste Europe, on afirma que "hi ha evidències que quan s'efectuen mesuraments per agents externs [a l'interior de la incineradora TERSA] es modifiquen les condicions de funcionament perquè els resultats estiguin dins dels valors límit d'emissió normatius. És a dir, es falsegen les condicions de treball per obtenir els resultats dins dels valors normatius". I detalla un episodi sorprenent. L'expert assegura que entre el 16 i el 17 de juliol de 2017 la planta va estar descontrolada, i "va emetre diversos contaminants per sobre dels valors límit". Malgrat que els mesuradors estaven desconnectats per una falla del sistema de comunicacions "es van seguir enviant dades d'emissions a la Generalitat de Catalunya". Aquests són dos dels apunts d'un extens llistat d'irregularitats.

Els altres impactes: cendres i escòries

El que ens arriba als pulmons com a conseqüència de les emissions gasoses és un dels tres impactes contaminants de les incineradores, però n'hi ha més: cendres i escòries. "El segon focus de contaminació són les cendres que queden als filtres, que estan catalogades com a residus especialment perillosos i es porten a un abocador, que només n'hi

ha un a Catalunya, a Castellolí (l'Anoia), i amb això només poden fer una cosa: confinar-ho. Hi ha un tercer tipus de residu que són les escòries, allò que queda dels incremats a l'interior dels forns, que poden contenir metalls pesants, dioxines, altres residus compostos persistents (COP)... però no es consideren residus perillosos. Es traslladen a unes instal·lacions perquè ventilin els contaminants i després s'autoritza a fer-ho servir per a pavimentació de carrers i carreteres, d'obra pública, construcció d'obra civil, etc. Els incremats metàl·lics per incorporar als clínquers [roques sintètiques] en fàbriques de ciment, etc. En alguns casos, les escòries també s'incorporen al que s'anomena *eco-ciment*, i això és molt greu perquè amb el pas dels anys es va deteriorant i es va emetent als edificis, a l'interior de les cases o al medi ambient", adverteix l'ecologista Mercè Girona.

L'estiu de 2017, a la badia de Palma es va viure un dels episodis més greus coneguts per abocament d'escòries. L'entitat Terra Ferida va denunciar mitjançant la publicació de reveladors vídeos- camions provinents de la incineradora de Son Reus van abocar directament a l'aigua desenes de tones d'escòries, substituint la funció de la grava inerta. La contaminació es va escampar per la zona i va haver de ser eliminada després d'un costós procés de contenció i filtratge, amb conseqüències mediambientals greus. ●

La vegetació ha desaparegut per l'impacte de la contaminació als prats situats entre l'antiga central tèrmica de Cercs i Vallcebre / MARC FREIXENET

Sabino Cuadra,

sindicalista i exdiputat

“Si es jutja Martín Villa, s’obrirà el meló de la Transició espanyola”

Text: Àlex Romaguera | @AlexRomaguera
Fotografia: Àngel Monlleó | @angelmonlleo

El 8 de juliol de 1978, la ciutat de Pamplona va ser colpejada per una brutal actuació policial que es va endur la vida del militant comunista Germán Rodríguez. Amb aquells fets, que no van tenir conseqüències penals, l'Estat espanyol deixava clar que no permetria als sectors populars qüestionar el model econòmic i polític que les elits franquistes van imposar amb el procés de la Transició. Sabino Cuadra Lasarte, veterà sindicalista i exdiputat navarrès al Congrés espanyol per la coalició abertzale Amaiur entre els anys 2011 i 2015, repassa a *¡No os importe matar!* (Txalaparta, 2019) les circumstàncies d'aquell terrible succés i el paper que hi va tenir l'exministre Rodolfo Martín Villa, autor d'una frase que ha marcat des d'aleshores la política d'Estat: “Els nostres són errors; els dels altres, crims”.

L'any 2019 es recordarà per la pomposa exhumació del dictador Francisco Franco del Valle de los Caídos. Creus que, amb aquest gest, el govern espanyol pretén girar full a un període del qual no s'han reparat els crims? Sens dubte. Vol aparentar un punt final obviat les barbaritats del franquisme, del qual han perdurat estructures i institucions fàctiques com l'església, la magistratura, l'exèrcit, les empreses de l'Ibex-35 i alguns mitjans de comunicació. Però no sols això; també n'hem heretat un esquelet ideològic basat en la monarquia, la indissoluble unitat de l'Estat, el bipartidisme, la manca de separació de poders i una política clientelar i corrupta que, en l'àmbit repressiu, conserva el mateix esquema d'aleshores.

En quin sentit perdura la repressió?

Sempre poso el mateix exemple: si en els successos dels Sanfermines de l'any 1978, l'emissora policial va dir als agents “dispareu amb totes les vostres energies i que no us importi matar”, durant aquests quaranta anys, a les comissaries i casernes de la Guàrdia Civil n'ha existit una altra que els ha dit “que no us importi torturar”. Prova d'això és l'informe del govern basc en què es documenten 4.100 casos de tortures entre 1960 i 2014, dels quals queden al marge els ocorreguts a Navarra. Unes tortures que han estat certificades per l'Institut Basc de Criminologia, avalades per l'equip coordinat pel metge forense Paco Etxeberria i que, en la

seva majoria, han tingut lloc a partir de 1977; és a dir, quan Franco ja havia mort.

Només han canviat els mètodes de càstig contra la dissidència política?

El pitjor és la impunitat amb què es comet la repressió, ja que els autors estan emparats per un aparell judicial copat per magistrats i jutges alguns dels quals van fer carrera al Tribunal d'Ordre Públic (TOP) franquista. Aquesta colla de funcionaris han creat escola a l'Audiència Nacional, als tribunals Suprem i Constitucional, però també al poder executiu. El mateix ministre de l'Interior en funcions, l'exjutge Fernando Grande-Marlaska, ha estat condemnat fins a cinc vegades per Estrasburg per no haver investigat presumptes casos de tortures.

Consideres que, igual que en el període franquista, l'impuls polític continua determinant la majoria de les decisions judicials?

Ho hem comprovat en la causa contra els líders independentistes catalans, a qui s'ha sentenciat amb el delictes de sedició a partir d'un relat totalment inventat, o en la causa contra els joves d'Altasu, condemnats per la fractura d'un turmell a penes de presó que, en percentatge, són iguals a les imposades de mitjana als colpistes del 23-F. Es castiga a determinats sectors mentre es blinden les accions indiscriminades de les forces policials o les que cometen els grups ultres. I aquest esquema -repeteix- val per tot; també quan es tracta d'abordar els episodis del passat.

La llei de memòria històrica que el govern de Rodríguez Zapatero va aprovar l'any 2007 no ha revertit aquest dèficit?

Permet avançar en el terreny de la veritat, cal reconèixer-ho, perquè amb més o menys dificultats els acadèmics poden investigar. Però, fora d'això, no preveu cap mesura a efectes de garantir justícia. Quan es planteja, la resposta és que els casos han prescrit o van quedar exonerats a través de la llei d'amnistia de 1977. I, pel que fa a la reparació, doncs el mateix: en comptes d'anul·lar les sentències dictades pels tribunals militars o les imposades en virtut de la llei d'ordre públic de 1963, queda limitada a rams de flors i plaques d'homenatge.

Sembla que la veritat també ha quedat sovint sepultada pel que estableix el poder, no trobes?

Exacte. Grande-Marlaska parlava fa poc que l'única veritat és la judicial, la qual cosa ve a dir que només té valor el que dictaminen els tribunals amb les seves sentències. Per això moltes causes s'emparen en formes policials i desestimen les proves o investigacions que contradiuen la versió oficial, les quals són declarades parcials o esbiaixades.

En el cas dels Sanfermines del 78, que ha donat peu al teu llibre *No os importe matar!*, no es van dirimir responsabilitats per la mort del jove Germán Rodríguez i les ferides que van patir centenars de persones. Què en penses?

Nosaltres diem que és un crim d'Estat, perpetrat en un context on la repressió era comparable a la que es va registrar durant els afusellaments posteriors a la Guerra Civil. Amb els fets dels Sanfermines es pretenia que el moviment obrer acceptés la reforma proposada pel franquisme i, en cas d'oposar-s'hi, que fos conscient de les terribles conseqüències a què s'hauria d'enfrontar. Cal recordar que Franco ja tenia hereu en la figura del rei Joan Carles i que els seus successors havien advertit que no acceptarien cap planteja-

ment socialista o favorable a l'autodeterminació. El primer avís va ser la massacre de Vitòria el 3 de març de 1976, on cinc obrers van morir metrallats per la Policia Armada mentre celebraven una assemblea al barri de Zaramaga. I el segon els fets de Montejurra, en què dos participants del romiatge que el Partit Carlí va celebrar el 9 de maig en aquesta muntanya navarresa van morir durant una emboscada ordida per feixistes espanyols i italians.

L'operació de la Policia Armada a Pamplona va ser el tercer avís a navegants?

Es va preparar amb la mateixa intenció d'atemorir els moviments contestataris que emergien a Navarra, que aquells anys havia passat de ser una comunitat lleial al règim a convertir-se en territori rebel. Només cal veure l'èxit que va tenir la vaga de Motor Ibérica l'any 1973 i després l'Aberri Eguna unitari celebrat a Pamplona el 26 de març de 1978, quan desenes de col·lectius, partits i organitzacions polítiques (des de l'extrema esquerra fins al Partit Socialista) van aplegar 35.000 persones entorn de la defensa de l'autodeterminació i un estatut únic per a les quatre províncies històriques (Navarra i les tres de la comunitat autònoma basca). Unes demandes que la reforma en marxa no pensava consentir de cap de les maneres.

L'Estat espanyol va actuar aprofitant el ressò popular que tenen els Sanfermines?

On si no podia causar més impacte. I ho va aconseguir, perquè segons es desprèn dels informes policials, en només sis hores els agents van disparar 4.153 pilotes de goma, 657 pots de fum, 1.138 més de gas lacrimogen i 134 bales de munició real. Tot en un espai reduït i sota les ordres del legionari Fernando Ávila, designat feia poc comandant en cap de la policia.

En tots aquests episodis apareix l'exfalangista i antic governador civil de Barcelona Rodolfo Martín Villa. És clau per entendre com es va gestar la Transició?

Va tenir un paper cabdal, ja que través d'ell es van crear les "trames negres" que van intensificar la repressió. Unes trames formades per paramilitars espanyols, italians i argentins que, en col·laboració amb els aparells de l'Estat, van cometre accions tan greus com els fets de Montejurra o la matança d'Atocha, coneguda per l'assassinat de cinc advocats del Partit Comunista d'Espanya el 24 de gener de 1977 a Madrid. Però també, a través d'ell, es van dissenyar les càrregues del 3 de març del 1976 contra els obrers de Vitòria, on com a ministre de Relacions Sindicals mostrava una gran intransigència davant les demandes laborals. Una vegada va ocupar el Ministeri de Governació -que el govern d'Adolfo Suárez va rebatejar d'Interior el 1977-, va coordinar l'operatiu de la massacre als Sanfermines.

Fins a quin punt Martín Villa va intervenir perquè els tribunals tanquessin la causa argüint que no hi havia "intenció dolosa" en l'actuació dels agents?

A instància seva es van redactar els informes que avalen la tesi dels agents. Primer, assegurant que van actuar en un altre indret de Pamplona, després que s'havien limitat a repel·lir les agressions dels manifestants i, per últim, que només havi-

en disparat a l'aire, quan a la plaça de toros -on van començar els incidents- sis persones ja havien estat ferides de bala. Però encara més: Martín Villa va desoir els requeriments dels jutjats i va posar tota mena d'obstacles perquè no transcendissin altres fonts fins a aconseguir que la justícia es quedés amb la versió oficial i rebutgés els testimonis que explicaven com, des d'un balcó i a peu de carrer, van observar policies disparant amb pistoles i escopetes Cetme. En tot cas, més enllà de com va transcorre la causa, el pitjor és el missatge que Martín Villa va enviar a la policia: podeu matar a discreció i no us preocupeu perquè, des del Ministeri de l'Interior, ja us cobrirem les espatlles. I tal dit, tal fet: l'11 de juliol, tres dies després de la mort de Germán Rodríguez, el jove Joseba Barandiaran moria metrallat per la Policia Armada en una jornada convocada a Sant Sebastià en protesta pels fets de Pamplona.

Creus que aquest cordó d'impunitat va condicionar l'escenari polític els anys posteriors?

A partir de llavors van coexistir dues realitats paral·leles. D'una banda, l'oblit imposat per les institucions, els mitjans i els principals partits, fins al punt que al programa dels Sanfermines de l'any següent no surt cap referència a la massacre i l'únic cartell sobre els fets -on apareix dibuixat una pilota de goma i un pot de fum- va ser requisat per ordres de l'Ajuntament. I, d'altra banda, les penyes pamploneses, els amics

“ ”

La llei de memòria històrica del govern de Zapatero no preveu cap mesura a efectes de garantir justícia

Als Sanfermines del 1978, els agents van disparar 4.153 pilotes de goma i 134 bales de munició real

“ ”

Penyes, amics de Germán i nombrosos col·lectius no hem deixat d'exigir justícia

Tenim una societat activa que planteja la necessitat de construir una societat digna per a tothom

de Germán i nombrosos col·lectius implicats en la militància política que, des del mateix dia de la massacre, no hem deixat d'exigir justícia.

Aquestes dues posicions s'han mantingut durant l'etapa democràtica?

En línies generals, l'Estat no ha tingut gens d'interès a remoure la causa, sinó que ha pretès mantenir la màxima que “millor la pastanaga de la reforma que la ruptura democràtica”. I a això s'ha afegit els boicots d'UPN [Unió del Poble Navarrès] i les destrosses que grups ultres han causat a l'estela col·locada en memòria a Germán i a l'estàtua instal·lada per homenatjar les víctimes de la salvatge actuació policial. Dos espais de gran valor simbòlics que mantenen viva la memòria i ajuden a combatre el silenci que ens volen imposar.

La decisió de la justícia argentina d'assumir la causa dels Sanfermines obre una finestra única amb vista a fer justícia?

És una oportunitat que vint anys enrere ni l'hauríem imaginat. Igual que no hauríem pronosticat els passos assolits pel moviment memorialístic perquè s'aixequessin fosses comunes o es reconeguessin formalment alguns casos de tortures i altres vulneracions del passat. Quant als fets dels Sanfermines, cal recordar que la magistrada María Servini ha imputat Martín Villa i cinc exministres de Franco, mentre els ajuntaments de Vitòria i Pamplona s'han personat en la querella.

Confies que Martín Villa sigui finalment encausat i jutjat?

L'Estat espanyol fa el possible perquè no passi, d'aquí que hagi encarregat la seva defensa a un bufet de Buenos Aires que pertany a una prestigiosa multinacional jurídica dels Estats Units. És conscient, doncs, que, si se'l jutja, s'obrirà el meló de la Transició espanyola. Pensem que Martín Villa és membre de la Reial Acadèmia de les Ciències Morals i Polítiques, conseller de Técnicas Reunidas -una empresa de l'Ibex-35-, i que, entre altres càrrecs, ha ostentat les presidències d'Endesa i Sogecable. Sobre les seves espatlles recauen casos tan brutals com la massacre del 3 de març del 1976 a Vitòria; els Sanfermines del 1978; les set morts registrades durant la setmana proamnístia que es va celebrar al País Basc el maig del 1977; la Setmana Negra del 23 de gener del mateix any a Madrid, que va acabar amb la mort de l'estudiant Arturo Ruiz en mans d'un escamot ultra; a més del Cas Scala, ocorregut el 15 de gener de 1978 a Barcelona i que, amb la mort de quatre persones, l'Estat va aconseguir desactivar el moviment anarquista a Catalunya, així com altres episodis dels quals Servini ha reunit proves i testimonis que l'impliquen de forma directa. Després de tot, i veient la sensibilitat de l'Argentina respecte als crims de lesa humanitat, pensem que el procediment tindrà recorregut.

Hi ha altres entrebancs per superar en matèria judicial?

Destacaria sobretot la llei de secrets oficials, amb la qual l'Estat es parapeta per no desclassificar els materials corresponents a aquests episodis. Una llei de l'època franquista que gairebé no té parangó enlloc, perquè així com a la majoria de països el coneixement dels crims es fa públic al cap de 15 o 20 anys, a l'Estat espanyol només es procedeix a fer-ho si ho autoritza el govern. De moment, ni les mocions adoptades pel Parlament navarrès ni altres organismes han servit perquè atengués aquesta petició.

Com es pot desmuntar aquest mur de silenci?

És complicat, perquè, a banda de la llei de secrets oficials, restaria tocar les altres tres potes sobre les quals es va gestar la Transició: els pactes de la Moncloa, que van posar el moviment obrer en la via de la concertació i la corresponsabilitat davant de contextos de crisi; la llei d'amnistia del 1977, en la qual es va decidir que els criminals de la dictadura no rendirien comptes sobre la base que calia preservar la pau social i els excessos s'havien comès per totes bandes; i els acords amb el Vaticà, gràcies als quals l'església va obtenir grans privilegis en contrapartida al suport que va donar a l'aixecament franquista i els quaranta anys de dictadura.

L'intent de cop d'estat militar de Tejero el 1981 i el projecte recentralitzador que va suposar la llei orgànica d'harmonització del procés autonòmic (LOAPA) l'any següent van reblar l'actual model d'Estat?

El van apuntalar, però també ho van fer altres episodis. La mateixa aplicació de l'article 155 a Catalunya, les sentències als responsables del procés o el recent decret digital que permet a l'Estat controlar i retirar les pàgines web que consideri sedicioses són advertències que, si no vols caldo, dues tasses. Afortunadament, tenim una societat activa que, si més no a Catalunya i Euskal Herria, els darrers anys planteja la necessitat de construir una societat digna per a tothom. ●

a doble espai

Si no es pot badar, no és la meva revolució

El control del temps i l'espai, el control dels ritmes amb els quals se circula, és el control sobre les nostres vides. Qui controla el temps imposa el marc

Roger Prims | @sistomatiques
Historiador i filòleg

Fa una temporadeta la casualitat va voler (i jo també, jo també ho vaig voler una mica) que disposés d'una estona per passejar per una zona de Barcelona que no coneixia. Vaig aprofitar per lliscar per l'epidermis d'un barri, transitant per carrers, avingudes i passejos pel traçat dels quals no m'havia pogut entretenir mai. Absort en la contemplació de blocs d'habitatges que vaig intuir que almenys originalment devien haver acollit famílies provinents de les zones empobrides de l'Estat espanyol quan van acabar d'arribar a la ciutat, vaig envair, sense adonar-me'n, el carril bici. Com si, sense voler, hagués aixecat un trastallador, em va caure al damunt una col·lecció d'improperis per part d'un ciclista que circulava com una exhalació i que em va haver d'esquivar. Més enllà que de raó, l'iracund ciclista, en tenia tanta com ric era el seu glossari per flastomar-me, vaig pensar en com és de complicat circular de manera distreta i despreocupada enmig de la voràgine urbana. La de Barcelona o la de Granollers, posem per cas, que en això les nostres ciutats petites i mitjanes també estan empeltades de la urgència per viure que imposa un temps accelerat i monitoritzat fins a extrems distòpics.

Vivim de pressa devorant el temps a queixalades, amb golafreria, per evitar ni tan sols pensar en el vertigen que ens produeix la perspectiva d'un grapat d'hores buides, hores d'avorriments sense cap atribució palpable. Ens hem negat el dret d'avorrir-nos perquè l'avorriments és improductiu, no se n'aprofita res, no té cap traducció quantificable. És essencialment contrari a la felicitat institucionalitzada, a la reificació del benestar que ha convertit en productes comercials l'estímul i la satisfacció, una satisfacció d'obsolescència programada, prou efímera per activar el ressort de l'ansietat. Simona Škrabec diu que la felicitat no és perdurable i per això es converteix en un producte consumible: "Cal obeir el mandat de comprar la felicitat. El temps s'ha omplert d'ocupacions sistemàtiques. Els moments de lleure ja no són un full en blanc, un salt al buit". La felicitat perible va aparellada a un tedi ominós, com dues cares d'una mateixa moneda, que ens culpabilitza per no fruir, incomprensiblement, enmig d'un món de pirotècnia dels sentits i que ens empeny a ser cada vegada més voraçs. L'avorriments no està permès, és un fracàs social del qual només som responsables (culpables) nosaltres mateixos.

Avui, un dels símbols del paroxisme dramàtic de les servituds d'externalitzar el temps és en

L'avorriments no està permès, és un fracàs social del qual només som responsables (culpables) nosaltres mateixos

Pujan Koirala. Nepalès de 23 anys, havia arribat a Barcelona feia amb prou feines quatre mesos quan el maig d'aquest any va ser atropellat per un camió del servei de neteja: en Pujan treballava per Glovo, una de les empreses paradigmàtiques del capitalisme de plataforma, i va morir mentre repartia menjar de forma clandestina. Entre altres exigències i condicions indignes, aquest model empresarial que té al seu vèrtex noms com Uber, Deliveroo o Glovo mateix, empeny les persones que hi treballen a haver d'acceptar, recollir i entregar les comandes tan de pressa com sigui possible, oferir-se a treballar durant determinades hores punta, a no rebutjar pràcticament cap comanda i, és clar, a no generar opinions crítiques o valoracions negatives de la clientela. Així, en vista de tot això, el cas tràgic de Pujan Koirala, que efectivament tenia nom i cognom, no és que no sigui excepcional, és que l'estranyesa prové del fet que no s'hagin produït moltes més morts treballant d'aquesta manera: la conducció temerària dels repartidors, especialment dels més físicament vulnerables, és una exigència per poder plantejar-se la quimera d'arribar a final de mes. La jungla d'asfalt. La normalitat de posar la vida en perill tot partint d'una filosofia de depredació intralaboral sense contraprestacions de cap mena.

La dictadura del temps

El control del temps i l'espai, el control dels ritmes amb els quals s'hi circula, és el control sobre les nostres vides. Qui controla el temps imposa el marc, un marc estàtic dins del qual es predetermina el tempo: tot combat per alliberar-se de les estratègies de dominació alienes passa per la batalla del control del compàs de la vida. El Martí Zuviría sanchezpiñolià de *Vae Victus* intenta fer veure a un indígena yama (els yamasse que habitaven l'actual Carolina del Sud) que el penjoll que duu penjat al coll no és un ornament, sinó un rellotge; l'indi, irat, li respon que allò que diu en Zuviría és una

ximpleria: com s'ha de poder tancar el temps en una esfera? Ara hi hem tancat el temps i la vida.

Entre les moltes invitacions a repensar-nos que conté *L'infiltrat* de Lluís Calvo hi ha el recordatori de com la modernitat duu aparellada la presa de consciència d'anar a peu davant el canvi de relacions amb el medi. Caminar és prendre el pols a la realitat des d'una perspectiva de dimensions humanes: és un acte de coneixement performatiu, amarat d'estranyesa, calmat i incompatible amb les impaciències imposades. Al mateix temps, i sobretot, és sobirà, perquè marcant-nos un temps propi escapem dels marges i marges enllà del control so-

Circular amb calma, en ciutats pensades per viure-hi, no per ser-ne expulsat o per morir-hi víctimes del còctel del precariat i l'acceleració

una manera de viure que hem de recuperar. Però, a més d'assolir l'horitzó d'una societat badoca, que bada conscientment com a mitjà de saltar la tanca d'allò establert i d'explorar nous territoris, és exercint l'acció de badar que controlarem el nostre temps. Guaitant, estant a l'aguait, mirant, amb esguard amatenent, que és com dir que hi veiem amb intenció, abstreure'ns de les costures imposades, navegar sense cartografia, per fer-ne una de nova que es pugui desfer tantes vegades com ens calgui i sense por d'estimbar-nos, perquè no viatgem amb la urgència de l'angoixa que ens impregna ara.

Circular amb calma, en ciutats pensades per viure-hi, no per ser-ne expulsat o per morir-hi víctimes del còctel del precariat i l'acceleració com li va passar a en Pujan Koirala. Ciutats com les de Francesco Tonucci, dissenyades per als infants, i prenent com a exemple el feminisme, que millorant la condició de les dones millora el món sencer. Han de ser viles i ciutats en què el metrònom no estigui en mans d'aquells qui, com els capatassos de Glovo, ens acceleren fins a fer-nos estimbar. Badem-los el domini. Fins a poder viure badant. ●

cial: anem prou a poc a poc per fer les marrades que ens convinguin, transitant extramurs dels recorreguts que ens prescriuen les guies dominants. Calvo mateix sentència: "La política del caminar ha d'inspirar-nos l'acció quotidiana". És des d'aquesta perspectiva que allò essencial se'ns fa visible als ulls, però que sobretot veiem allò que deliberadament se'ns vol amagar. No són un mitjà de coneixement de realitats amagades els camins que ressegueix a peu Francesc Serés pel pla de Lleida, Franja inclosa, per trobar-se les fronteres que habiten i interseccionen els invisibles de la nostra societat? Tenim capacitat per veure les persones expulsa-

des de la plaça Catalunya de la progre i cosmopolita Barcelona, on "embruten i fan lleig", entaforades en un autobús en direcció cap a Alcarràs si no fem el gest de gira la vista intencionadament cap als marges com ho fa Serés a *La pell de la frontera*?

No hauria de ser cap privilegi

Per això badar, fer el badoc sense més propòsit que predisposar els sentits a rebre estímuls, a buscar als racons, a fressar camins que no estan transitats o que, almenys, es poden transitar de maneres que no es fan evidents a la vista, no hauria de ser un privilegi al qual hem d'aspirar, sinó

pàgina oberta

La lluita contra la crisi climàtica és una lluita per la justícia social

Andrea Duane | @Andrea_Duane

Doctora en Ecologia i investigadora del Centre de Ciència i Tecnologia Forestal de Catalunya (CTFC) i del Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF)

Som molts els que sovint ens preguntem què o qui hi ha darrere del moviment ecologista tan tendenciosament a escala mundial. Si és una metodologia més de *greenwashing* (rentat d'imatge verd) per a molts lobbys del model capitalista actual, si és un sacsejador de consciències que ens intenta culpabilitzar de la nostra existència o si realment ens estem creient que estem davant d'una emergència ecosocial que ha de canviar per complet les agendes polítiques i econòmiques mundials.

En efecte, la crisi climàtica està tenint repercussions importants sobre els sistemes naturals, tal com moltes evidències científiques segueixen apuntant. L'increment de la temperatura està canviant els patrons climàtics mundials augmentant el nombre de fenòmens meteorològics extrems. S'estan reportant extincions d'espècies degudes a l'escalfament global. A més, són molts estudis que demostren canvis en la fenologia, reproducció i comportament de moltes espècies amb conseqüències incertes sobre el seu futur. El canvi climàtic està afectant la regulació de nutrients a escala global i està creant desequilibris estructurals de repercussió desconeguda. De fet, un dels grans inconvenients de la presa de decisions lligada a la crisi climàtica és que les seves conseqüències són molt incertes, ja que existeixen processos retroactius de difícil predicció.

Tot i que la lluita ecologista s'ha focalitzat sovint en els efectes sobre la natura, els humans podem sortir realment perjudicats d'aquesta alteració climàtica. La crisi climàtica augmenta les víctimes de fenòmens meteorològics extrems, incrementa els damnificats per incendis forestals, provoca migracions massives forçades, augmenta la inseguretat, altera la disponibilitat d'aigua potable, disminueix el rendiment del sector primari, crea insuficiència de recursos, fomenta la desnutrició, etcètera. Malgrat que el nostre model de vida té conseqüències molt greus sobre la vida del planeta, si es deixen de ban-

/ ROSER PINEDA

da els humans, aquestes conseqüències tindrien una gran repercussió en els ecosistemes actuals, però la Terra sobreviuria, amb altres espècies, altres processos i altres estructures. La vida a la Terra ha patit extincions massives al llarg de la història i la vida ha continuat, de manera diferent, però no ha cessat. La diferència ara és que el causant som els humans, que exercim una pressió a una velocitat mai reportada abans per cap altra espècie. I som els humans els que en podem sortir molt malparats si volem conservar una relació amb

el medi com la que hem mantingut durant la nostra existència.

Ara bé, en les societats actuals l'impacte de la crisi climàtica no és igual sobre totes les persones, sinó que afecta més els grups més vulnerables, com per exemple col·lectius en situació de pobresa, gent gran o dones. En un context amb

més incertesa i inseguretat, les classes populars són les que en poden sortir més malparades. Segons estudis recents, una dona té cinc vegades més possibilitats de morir davant d'un esdeveniment climàtic extrem que un home.

La lluita ecologista no pot anar deslligada d'una lluita per la justícia social i l'erradicació de les desigualtats. Però els moviments socials tampoc poden desvincular-se de la lluita ecologista. El replantejament de la lògica de mercat per a la redistribució de la riquesa necessita fer-se des de la base limitada de recursos en la qual els humans existim. L'única manera d'aconseguir societats justes passa per models socioeconòmics que garanteixin socialment i ambientalment el futur de totes les persones i del medi en què vivim.

Per frenar la crisi climàtica i aconseguir més justícia social cal canviar el model socioeconòmic i apostar per un decreixement i descarbonització de l'economia, i crear sistemes que assegurin una relació sostenible amb el planeta. L'erradicació de les desigualtats requereix rebaixar el nostre estil de vida a nivells més sostenibles, i ser capaços de renunciar a molts dels nostres hàbits de consum. A més, la sobrepoblació humana crea importants desafiaments en l'àmbit ambiental, i evitar la sobreexplotació de recursos passa per una disminució de la població mundial mitjançant l'educació, la consci-

“

Una dona té cinc vegades més possibilitats de morir davant d'un esdeveniment climàtic extrem que un home

enciació i la llibertat a decidir sobre la nostra reproducció.

Potser sí que darrere del moviment ecologista trobem una moda per fer-nos sentir menys culpables de la nostra existència, i potser les empreses s'aprofiten d'aquest sentiment per vendre més. No obstant, és imprescindible que aquest moviment estigui present i que vagi en direcció a canviar profundament el model ecosocial actual en un context on les emergències climàtiques i socials són cada vegada més greus. La lluita per frenar el canvi climàtic és més que mai una lluita per a una societat més justa. ●

Trauma, comunitats i resistència

/ RAÚL VÉLEZ

Grups activistes, equips legals i mèdics, entitats socials i xarxes de familiars s'organitzen per acompanyar i donar suport sanitari, emocional, econòmic o jurídic a víctimes de violència institucional

Guille Larios | @La_Directa

Al llarg del món i de la història, les violències polítiques se succeeixen. També ho fan les resistències i els moviments dissidents. Un dels seus focus ha estat desenvolupar i compartir recursos per fer front als impactes del trauma i de la repressió que es desprenen de situacions de conflicte, de l'enfrontament amb l'estat o de la reclusió en presons i espais psiquiàtrics.

Amb un caràcter preventiu, en algunes mobilitzacions s'organitzen formacions presencials per compartir estratègies d'autodefensa i desenvolupament d'accions. També consells sobre salut física i mental de cara als impactes que pugui ocasionar l'enfrontament: com cuidar-se; com cuidar les altres; com donar-se ànims,

suport i caliu; com reafirmar-se; com acompanyar i no deixar sola a ningú.

Una part d'aquesta dissidència, centrada en les cures, també pren posició durant les mobilitzacions d'una forma gairebé imperceptible: s'organitza a la rereguarda o als marges del front, sovint allunyada dels flaixos mediàtics i de l'espectacularitat del combat. Paramèdics, terapeutes, psicòlogues, advocades o simplement persones amb traça i experiència per acompanyar processos i vivències traumàtiques efectuen tasques d'atenció primària i vetllen per la salut mental i la seguretat emocional de les manifestants. Ho fan des d'hospitals de campanya improvisats a manifestacions, contracimeres i fòrums mundials. Des de llocs de repòs, descans i teràpia en furgonetes

i tendes de campanya habilitades en ocupacions de territori, en revoltes populars, en alçaments permanents.

També hi ha qui es dedica a cuidar i acompanyar els efectes posteriors a aquests xocs directes; a curar les ferides i petjades, de vegades irreversibles, que la repressió pot deixar en la vida de les persones que l'han patit. Ho fan a través de grups de suport per acompanyar-se en el procés per superar el trauma o la pèrdua; mitjançant xarxes de familiars autoorganitzades, d'advocades solidàries o de caixes de resistència econòmica i antirepressiva.

Impactes psicoemocionals

Afirmación y resistencia. La comunidad como apoyo (Virus Editorial, 1993), de Carlos Beristain i Martín »

» Riera, suposava un dels primers llibres a abordar els impactes de la repressió militar sobre les poblacions de territoris de Centreamèrica. El manual, tanmateix, presentava propostes antirrepressives i terapèutiques impulsades per aquestes comunitats. L'objectiu de la guia era “enfortir l'acció comunitària, la solidaritat, la denúncia i la no-col·laboració amb l'obediència que la repressió vol imposar a tota la societat”, explicaven els autors al pròleg. En el context europeu, el documental *Black Block* (2011), dirigit per Carlo A. Bachschmidt, explorava -a través de testimonis i imatges reals- els fets de la cimera del G8 a Gènova l'any 2001 i els impactes traumàtics i desmobilitzadors que la brutal repressió policial a l'escola Díaz va ocasionar per a tota una generació d'activistes.

“La intervenció psicosocial no és tant una intervenció clínica, d'abordar un trastorn, sinó que pretén que la persona desenvolupi les seves pròpies eines per entendre el que ha viscut i donar-li un sentit”. Ho explica Elisenda Pradell, responsable de l'àrea psicosocial d'Irídia, entitat que treballa amb víctimes de violència institucional i policial. “El primer pas és contenir emocionalment la persona, però després s'ha de reconvertir el que s'ha viscut. Que el seu procés tingui un sentit, que sigui enfortidor, que no sigui el procés d'una víctima i se la revictimitzi, sinó que sigui el procés d'una defensora de drets”.

Pradell parla dels efectes físics i psicològics dels xocs amb la repressió: “Durant els primers tres mesos hi ha efectes *normalitzats* que s'expressen amb desordres del son o de l'alimentació, amb imatges recurrents on es repeteixen els fets traumàtics, amb estats nerviosos, d'hiperalerta, depressius...”. I afegeix que “l'estrès posttraumàtic va més enllà de l'estrès agut, i es manifesta a través de símptomes en la personalitat, com la sensació d'irrealitat, de caos...”.

De la simptomatologia del trauma també en parlen els manuals elaborats pels col·lectius Activist Trauma i Roots of Change. Inspirats en llibres com *Trauma i recuperació*, de Judith Lewis, ambdós col·lectius es dediquen a la difusió de la dimensió psicoemocional, perquè les activistes estiguin preparades en manifestacions, okupacions, accions de desobe-

diència... “Una de les coses més sorprenents dels activistes és que estem disposats a exposar-nos deliberadament davant situacions estressants o de violència policial quan creiem que, amb finalitats polítiques, és necessari”, expliquen. “Al mateix temps, sorprèn el poc que sabem dels efectes d'aquesta violència, ja que el trauma no és una cosa de la qual parlem a les comunitats activistes; bé perquè hem estat relativament aïllats de la violència i la brutalitat o bé al contrari, per una percepció de vergonya en sentir-se traumatitzat per la policia. Hem de preparar-nos i aprendre a donar-nos suport”.

Irídia i Fil a l'Agulla han participat en el servei jurídic, social i psicològic per atendre les víctimes de l'1 d'octubre

La repressió a l'independentisme aflora deganes i noves xarxes de suport A través de l'Oficina per la No Discriminació, les entitats Irídia i Fil a l'Agulla van participar en el servei jurídic, social i psicològic que l'Ajuntament de Barcelona va posar en marxa per atendre les persones que van patir agressions en la jornada del referèndum de l'1 d'octubre. Aquestes sessions grupals d'intervenció comunitària seguien la metodologia dels grups de suport mutu, oferint suport psicosocial i/o orientació jurídica i tallers de tècniques de gestió de l'estrès.

“Treballàvem a nivell de contenció emocional, d'urgència, al voltant de les escoles on hi havia hagut

intervencions policials, perquè la gent compartís, expliqués, preguntés. La gent es volia trobar col·lectivament. Hi havia una necessitat d'explicar, més que de rebre assessorament jurídic. Es va tractar molt el tema de com abordar-ho amb els nens, com explicar-ho”, relata Pradell d'aquella experiència. I explica: “La simptomatologia deguda a un fet traumàtic et supera, no la pots processar en els àmbits físic, emocional, humà. I amb la violència institucional té un factor psicològic fort, perquè t'agradeix qui suposadament t'hauria de protegir. Certa innocència del manifestant l'1 d'octubre amplifica aquest impacte, perquè la violència és inesperada i per la seva noció de seguretat, a diferència d'altra gent més organitzada o preparada, que ja preveu *relativament* el que pot passar”.

El cert és que el darrer cicle de manifestacions i mobilitzacions a Catalunya ha visibilitzat la feina de col·lectius antirepressius, grups de suport i d'advocades com Alerta Solidària, l'entitat Sanitaris per la República i xarxes de paramèdics com Street Medics.

Suport jurídic i xarxes de familiars

Alerta Solidària, format per una cinquantena d'advocades, ofereix

suport jurídic a represaliades, les seves familiars i entorn davant de l'embat judicial i/o l'ingrés a presó. “Sabem que els mecanismes repressius tenen un impacte directe cap a les persones represaliades i cap a l'entorn. Treballem per contrarestar-los i tornar-los en forma de bumerang: tot el que intenteu amb el cop aconseguirà l'efecte contrari”, explica a la DIRECTA el seu portaveu, Xavi Pellicer. “Pensem que les famílies de les nou persones detingudes són

un exemple en aquest sentit: estan fent pinya, amb situacions familiars complexes, agreujades pels empresonaments, que van a l'una, totes juntes, que estan fent un treball col·lectiu brutal d'autoorganització, d'apoderament”. Pellicer es refereix al grup de suport de les detingudes el 23

de setembre de 2019. Una iniciativa formada per l'entorn i les familiars dels CDR acusats de terrorisme per l'Audiència Nacional espanyola, dos dels quals encara són a la presó Soto del Real.

En àmbits com l'anticarcerari, l'organització de grups de suport i familiars de persones preses fora dels murs ha estat destacada. El col·lectiu gallec de mares Nais contra a impunitat (Mares contra la impunitat), impulsat per Pastora Dominga, mare de l'històric pres Xosé Tarrío, va tenir una forta incidència en la for-

Acció de l'entitat gallega Nais contra a impunitat

mació de l'associació Famílies contra la Crueltat Carcerària, un espai on “compartir experiències i cures amb altres familiars i amistats de persones preses, donar veu i atendre les necessitats bàsiques com l'accés a la defensa o roba”. En l'àmbit català, la recentment constituïda Associació de Famílies de Presos de Catalunya pretén generar un “espai de confiança i acompanyament per a totes les famílies que viuen la crueltat de les presons des de fora dels murs”. Tot i així, no és el primer cop que mares i pares –especialment mares– s'organitzen a Catalunya. La Xarxa Antirepressió de Familiars de Detingudes va agafar especial força i articulació després de les detencions massives arran dels fets de Can Vies (Sants) i va arribar a presentar un document de reivindicacions [amb l'objectiu de fiscalitzar i depurar les actuacions abusives en l'àmbit policial i judicial] al Parlament de Catalunya, que, tot i ser escoltat per part de les formacions polítiques, no ha estat implementat per l'executiu català.

Un altre exemple és Colze a Colze, una campanya sorgida en suport a les detingudes en les operacions polici-

Un altre exemple és Colze a Colze, una campanya sorgida en suport a les detingudes en les operacions policials Pandora i Pinyata

als Pandora i Pinyata, dirigides contra l'entorn anarquista i antiautoritari de la península l'any 2013. Des del seu blog, ara comparteixen campanyes i documentació d'anàlisi de l'escenari repressiu actual i la utilització que s'està fent de l'aparell antiterrorista, com s'està emprant contra diferents sectors de la dissidència política a l'Estat espanyol i europeu, així com el paper dels mitjans de comunicació, cossos policials i l'Audiència Nacional espanyola. “Registres, portes esbotzades, incursions a altes hores en domicilis i centres socials, detencions i empresonaments amb totes les seves conseqüències. Desenes de persones acusades de pertinença a organització criminal amb fins terroristes, mesures cautelars, asfíxia econòmica, entorns polítics colpejats i assenyalats. Tot això decorat amb una alerta mediàtica tenyida d'escàndol, paraules com *terrorisme anarquista* ressonen com un mantra ridícul però incisiu”, diuen. ●

Dona i repressió

Caldria un altre reportatge per explorar els impactes específics que la repressió ha tingut sobre dones i persones trans. La tortura sexual, els abusos, la invisibilització o la no-reparació institucional han estat constants sobre dones guerrilleres al Kurdistan turc o siria o en els abusos del cas

Atenco (Mèxic), per citar alguns exemples. En el marc de l'Estat espanyol, el segon volum del llibre col·lectiu *Terra de ningú, perspectives feministes sobre la repressió* (Pol-len 2019) visibilitza les experiències de dones represaliades i torturades en lluites socials i nacionals a Catalunya, el País Basc o Galícia.

Fons internacionals d'autodefensa econòmica

Imatge del manual d'Activist Trauma i Roots of Change

Els anomenats *funds* ('fons') són iniciatives digitals, autogestionades i solidàries, basades en el suport econòmic immediat a activistes d'arreu del món que es troben perseguides, detingudes, reprimides o sancionades per les seves idees o activitats polítiques. A la pràctica, es tracta de llocs web que permeten la donació econòmica per tal de finançar econòmicament situacions d'urgència. El funcionament es basa en estructures digitals col·lectives, on qualsevol persona que fa una aportació econòmica anual pot unir-se a l'espai de presa de decisions virtual, des d'on es debat si s'accepten o no les sol·licituds que rep.

Destaca el Fons de Defensa Antiracista, una que donava suport per cobrir costos legals i judicials d'activistes antiracistes. Arran d'aquesta experiència van sorgir rèpliques com el Fons Internacional de Defensa Antifeixista, que des de 2015 ha recaptat més de 75.000 dòlars, que ha repartit entre 400 activistes represaliades de divuit països. Darrerament naixia el Fons de Defensa Anarquista (ADF), una iniciativa de defensa per a represaliades anarquistes d'arreu. El seu objectiu és arribar on no arribava la Creu Negra Anarquista, organització informal de caràcter global centrada en el suport a persones preses i la difusió del pensament anticarcerari.

L'ocupació turca al nord de Síria cronifica el desplaçament de civils

La invasió de l'octubre de 2019 va provocar la fugida de 200.000 persones. Tres mesos després, desenes de milers no han tornat a casa. Algunes que ho han intentat han estat assassinades o segrestades

Ferran Domènech | @ferranmanlleu
Qamishli, Kurdistan (Síria)

Abdulrezaq Sino és l'únic supervivent d'un tiroteig -l'octubre passat- en el qual van morir tres persones que viatjaven amb ell quan intentaven tornar a casa després d'haver-ne fugit uns dies abans per l'ocupació turca del nord de Síria. El seu cotxe va ser atacat per forces proturques. La ràfega de trets va matar els seus acompanyants. Sino va quedar ferit per l'impacte d'una bala, però va poder escapar. Hores després es va topar amb una guerrillera de les Unitats de Protecció de Dones (YPJ) i va ser traslladat a l'hospital. Més tard va trucar al seu nebot, que no havia pogut fugir. Un combatent es va posar al telèfon: "Heu de venir ara, porteu diners i us tornarem els cossos". La família fins i tot va rebre fotos dels cadàvers dels tres morts amb un membre de la Divisió Sultan Murad, una milícia islamista turcmana pertanyent a l'Exèrcit Lliure Sirià aliada de Turquia.

Això és el que s'han trobat algunes persones que han intentat tornar a les seves llars després que el govern turc iniciés l'operació Font de Pau el 9 d'octubre, que va suposar la fugida i l'expulsió de població en una franja de territori de 5.000 quilòmetres quadrats i trenta de profunditat. Aquesta maniobra ha estat condemnada internacionalment, ha estat qualificada d'intent d'enginyeria demogràfica i fins i tot com un procés de neteja ètnica. Erdogan pretén traslladar entre dos i tres milions de refugiades sirianes àrabs que es troben al seu territori per substituir el gruix de població kurda i d'altres minories ètniques i religioses, com són armènies, siríaques o assíries.

El desembre, segons el Centre d'Informació de Rojava (RIC), Turquia ja va començar a transportar a l'àrea centenars de sirianes des d'altres zones turques. Algunes eren familiars de combatents que lluiten a les seves ordres. Segons grups en defensa dels drets humans, integrants dels grups armats aliats d'Erdogan han dut a terme saquejos generalitzats i execucions sumàries, i s'han instal·lat a les cases de gent fugida.

Amb tot plegat, quin és l'objectiu polític de fons d'Erdogan? Fer fracassar l'autonomia kurda *de facto* a la qual s'havia arribat per impedir-ne l'extensió a territori turc. Això ha empès el moviment kurd

a pactar amb el règim d'Al-Assad i el seu padrí, Rússia, per assegurar la seva pròpia supervivència i evitar ser aixafat pel poder militar turc. En virtut d'aquest acord, les tropes de Damasc estan desplaçades en diferents punts de la frontera amb Turquia i es coordinen a la regió amb les Forces Democràtiques Sirianes (FDS), de majoria kurda. Rússia, aliada de Damasc, té bases militars a la meitat oest del territori controlat per les FDS. A la meitat est, on hi ha les reserves de petroli, els Estats Units hi mantenen uns 600 efectius per garantir-se el control sobre els principals jaciments.

70.000 desplaçades sense retorn

Segons xifres de l'Oficina de les Nacions Unides per a la Coordinació d'Assumptes Humanitaris (OCHA), almenys 200.000 persones van veure's desplaçades per l'ofensiva turca: a mitjans de desembre, gairebé 130.000 haurien tornat a casa, però 70.000 seguien refugiades sense possibilitat de tornar. Tanmateix, fonts locals asseguren que les dades d'OCHA podrien ser inconcretes a causa de les dificultats d'aquesta organització per treballar sobre el terreny, i la xifra de desplaçades podria ser molt més alta. D'altra banda, abans de l'ofensiva turca, la zona septentrional de Síria ja acollia 710.000 persones arran dels vuits anys de guerra que arrossega el país.

La família de Seham Hagi Hassan és més afortunada i s'allotja en un pis que els ha cedit un amic a la ciutat de Qamishli, a l'extrem nord-est sirià i a tocar amb la frontera turca. La desplaçada creu que no podran tornar aviat. "Algunes famílies àrabs de Sere Kaniye (zona ocupada) han explicat als rebels sirians quins vincles tenia cada família amb el moviment", comenta a la DIRECTA, i assegura que si tornés es trobaria en perill per haver treballat per als òrgans de l'administració autònoma que Turquia vol erradicar. Pensa que aquest és el motiu pel qual el seu germà va ser segrestat per forces proturques quan tornava per veure en quin estat es trobava casa seva. Fa setmanes que no se'n sap res.

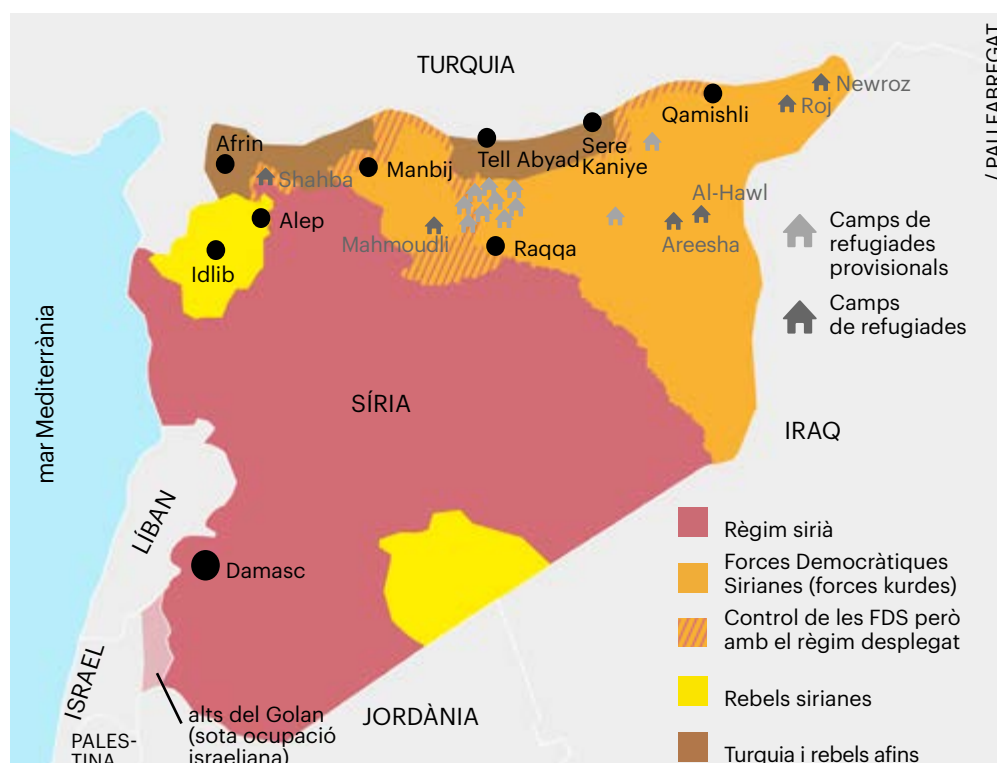
Amb l'arribada de l'hivern, les condicions de vida als camps de refugiades es fan insuportables. Al camp d'Al-Hawl viuen més de 68.000 persones

Camp de refugiades a Ain Issa evacuat per la proximitat dels enfrontaments / CENTRE D'INFORMACIÓ DE ROJAVA

Amb l'arribada de l'hivern, les condicions de vida als camps de refugiades es fan insuportables, amb 519 morts l'any 2019

A la zona amb reserves de petroli, els Estats Units hi mantenen uns 600 efectius per garantir el control dels jaciments

Font: Oficina de les Nacions Unides per a la Coordinació d'Assumptes Humanitaris (OCHA)

-la majoria familiars de membres d'Estat Islàmic. Alan Dahir, metge de la Mitja Lluna Roja Kurda, afirma que entre una i dues persones hi moren cada dia pel fred i les males condicions sanitàries, cosa que va causar la mort de 519 persones el 2019.

Al camp de refugiades de Newroz, creat el 2014 per acollir supervivents de la minoria yazidita que fugien del genocidi comès per Estat Islàmic a l'Iraq, acull ara a desplaçades per l'ocupació turca. Una d'elles és la Sebah, pertanyent a la minoria turmana i de la ciutat de Sere Kaniye (Ras al-Ayn, en àrab). “No podem tornar perquè tinc dos fills a les FDS i tres persones de la nostra família han donat les seves vides per defensar la revolució”, explica. Segons denuncia, les rebels recolzades per Turquia li han pres la casa, i assegura que entre les tropes proturques que es mouen per la zona hi ha antics membres encoberts d'Estat Islàmic i Al-Qaeda.

Aquesta instal·lació havia de ser desmantellada després que les darreres refugiades en marxessin a l'abril, però l'atac turc ha provocat l'arribada de

noves famílies. En aquest mateix lloc trobem la Serhildan, del moviment de jovent revolucionari kurd, que organitza les joves en la ideologia revolucionària del confederalisme democràtic que aquests últims anys ha impregnat la regió. L'activista visita el camp diversos cops a la setmana per establir contacte amb les joves que s'han vist forçades a deixar enrere casa seva. La primera reunió es fa en una tenda del camp amb la poca llum que ofereixen els mòbils de les presents. “Hem de prendre consciència que, si no ens defensem nosaltres, ningú ho farà. Si no ho fem, no podrem tornar mai a casa nostra”, diu la Serhildan.

Difícil documentar tots els abusos

L'ONG local Institut de Drets Humans - Jazira ha documentat la mort de 231 civils des de l'inici de

la invasió el 9 d'octubre. Tanmateix, amb gairebé 5.000 quilòmetres quadrats fora de la mirada dels organismes internacionals, es fa molt difícil recollir dades precises del seu impacte. Per posar-ne un cruent exemple, el 18 d'octubre membres del RIC van topat amb dotze cadàvers de civils sota la runa detectats per la fortor que desprenien.

La principal organització que opera als camps de refugiades és la Mitja Lluna Roja Kurda, en coordinació amb els consells civils locals i l'administració autònoma. Tanmateix, durant l'ofensiva turca s'ha pogut apreciar una clara tendència als atacs a personal, vehicles i infraestructura sanitària de l'organització i l'autoritat sanitària local, però també a ONG internacionals. Des de l'inici de l'ocupació, les forces proturques han matat cinc membres del personal sanitari. ●

Un **xec en gas** a Líbia

Erdogan signa un doble acord amb el qual es compromet a donar suport militar al debilitat govern libi atrinxerat a Trípoli a canvi de més accés als jaciments gasístics de la Mediterrània

Marc Español | @mespanolescofet
El Caire

Estenent de nou els tentacles per la regió, el president de Turquia, Recep Tayyip Erdogan, va anunciar el 26 de desembre que es disposava a enviar tropes a Líbia per donar suport al Govern d'Acord Nacional (GAN) en la defensa de la capital del país, Trípoli, davant l'embat de les forces afiliades a l'autoproclamat Exèrcit Nacional Libi (ENL).

Una setmana després d'anunciar-ho davant de membres del Partit de la Justícia i el Desenvolupament (PJD), Erdogan va fer valer la folgada majoria parlamentària que manté amb els seus socis ultranacionalistes per aconseguir la llum verda que necessitava per desplegar tropes al país de la llera sud de la Mediterrània. Aquest moviment, un cop consumat, promet obrir una nova fase en la internacionalització del conflicte libi.

La batalla de Trípoli

A principis del mes d'abril, i envalentit per una trepidant -però fràgil- campanya pel sud del país, el mariscal Khalifa Haftar, líder de l'ENL, va anunciar per sorpresa una ofensiva a Trípoli, seu del GAN -reconegut formalment per la comunitat internacional. L'embranchida amb què les forces sota la seva direcció es van plantar a les portes de la capital líbia, però, va contrastar amb la resistència amb què van topar. Ràpidament, el conflicte va entrar en una situació d'estancament, i des d'aleshores ambdues parts han confiat cada vegada més la seva sort als respectius aliats internacionals.

Un dels pocs moments en què semblava que aquest equilibri podia trencar-se va produir-se al juny, quan les forces nominalment afiliades al GAN van llançar una contraofensiva que els va permetre recuperar l'estratègica localitat de Garian, al sud de Trípoli. Haftar, que fins aleshores havia mantingut en aquesta ciutat el principal centre de comandament, va veure's forçat a recular. Però la batalla va congelar-se de nou en un aparent punt mort.

Tot i aquell contratemps, l'ENL va saber recompondre's novament com la força dominant en el tauler. Un dels factors clau per aconseguir-ho va ser portar la batalla de Trípoli als cels de Líbia, on la seva superioritat és inapel·lable. En aquest cas, l'ajut de drons xinesos pilotats pels Emirats Àrabs Units -un dels seus principals aliats-, els avions de combat d'aquest mateix país i probablement la intervenció puntual de l'aviació egípcia s'han demostrat providencials. Les capacitats aèries del

GAN, subministrades per Turquia, han estat devastades, i l'ENL manté tancat des del novembre el cel del sud de Trípoli.

A més d'aconseguir el control aeri, Haftar també ha pogut comptar amb un augment de tropes i la inestimable ajuda proporcionada per centenars de preparats mercenaris russos del grup paramilitar Wagner. Amb ells, l'ENL ha pogut traduir recentment l'anterior superioritat en petits però significatius avenços territorials al sud de Trípoli, que no havia aconseguit en cap moment des de l'inici de l'ofensiva a l'abril.

Les forces alineades amb el GAN, per la seva part, han vist polvoritzades les seves capacitats aèries, s'han demostrat incapaces darrerament de poder llançar contraofensives efectives i la seva moral es trobava tocada. A més, l'arribada dels temuts mercenaris russos va coincidir amb una davallada del suport rebut per part de Turquia. El GAN es trobava en les seves hores més baixes des de l'abril, i Erdogan n'era del tot conscient.

Ankara mou fitxa

Mentre la batalla per Trípoli seguia el seu curs, un altre conflicte es tornava a encendre prop de les costes líbies, a la Mediterrània oriental. Durant

anys, les dificultats per explotar el gas que emmagatzemen les profunditats d'aquesta mar havien provocat que la zona despertés un interès limitat. Però a mesura que s'han anat descobrint nous jaciments i desenvolupant formes per extreure'l, l'afany per accedir-hi, explotar-lo i controlar-lo s'han disparat.

Aquesta cursa per apoderar-se dels recursos de la zona ha contribuït a redefinir les relacions entre els diferents països de la regió, i han acabat emergint dos grans blocs. Per una banda, Egipte, Grècia, Israel i Xipre -que han trobat grans jaciments a prop de les seves costes- han aprofundit les seves relacions polítiques, econòmiques i militars. Turquia, que no ha tingut la mateixa fortuna, s'ha quedat aïllada en gran mesura.

En aquest context, Erdogan, principal aliat del GAN, va aconseguir que les autoritats de Trípoli accedissin finalment a signar dos polèmics acords íntimament vinculats el 27 de novembre. El primer d'ells -molt difícil d'implementar- amplia la jurisdicció de Turquia a la Mediterrània oriental de tal manera que Ankara podria arribar a assegurar-se el dret a declarar noves zones econòmiques exclusives on explorar i explotar recursos. A canvi, Erdogan i Fayed al-Sarraj, primer ministre del GAN, van acordar expandir la cooperació militar i en matèria de seguretat.

En qüestió de dies va quedar palès que les conseqüències del doble acord per al GAN serien notables. Les autoritats de Trípoli no només havien cedit part dels seus interessos econòmics futurs, sinó també legitimitat internacional, a canvi de rebre suport militar a curt termini. Seguint l'anterior acord de demarcació territorial, el bloc que formen Egipte, Grècia, Israel i Xipre, però també la Unió Europea i els Estats Units, va exhibir en major o menor mesura la seva oposició. Atenes, que és qui més perjudicada sortiria en cas que l'acord entre Ankara i Trípoli s'implementés, va arribar a expulsar l'ambaixador libi al país, i ara el seu bloc està aproximant posicions amb Haftar.

La implicació de Turquia a Líbia a favor del GAN, que des del 2011 ha estat en general interpretada en termes ideològics i geopolítics, s'explica també pels forts interessos econòmics que Ankara manté al país magrebí, així com per l'aprovació que té dins de Turquia l'acord marítim signat amb Trípoli.

Cartes regionals

La intervenció oficial i directa de Turquia en l'escenari libi, però, encara està per veure quina di-

Els drons xinesos pilotats pels Emirats Àrabs Units han posat contra les cordes el poder de la facció que controla Trípoli

Centenars de mercenaris russos del grup paramilitar Wagner s'han sumat a l'ofensiva contra la capital

Fayez al-Sarraj, primer ministre del Govern d'Acord Nacional de Líbia, i Recep Tayyip Erdogan segellen la seva cooperació

menació tindrà. Per ara han transcendit pocs detalls oficials sobre l'envergadura de l'ajuda que estaria oferint, en part perquè el Parlament turc va donar llum verda al govern a l'hora de determinar les dimensions, l'abast i el temps del suposat desplegament.

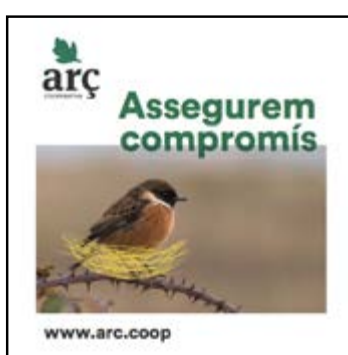
L'analista en seguretat i subdirector d'intel·ligència de la consultora MAX-Security, Oded Berkowitz, considera improbable que es produeixi un enviament massiu de forces turques. I apunta, en canvi, que el més probable és que l'ajut sigui una extensió del que han ofert fins ara, inclosos drons, vehicles blindats, armes i assessors militars que puguin assumir algunes de les operacions i fer anar armament més sofisticat. Alhora, l'Observatori Sirià de Drets Humans ha apuntat que Turquia ja estaria reclutant combatents en zones ocupades per Ankara a Síria per enviar-los a Líbia.

L'Observatori Sirià de Drets Humans assegura que Turquia estaria reclutant combatents a Síria per enviar-los a Líbia

No es descarta que, en discussions amb Erdogan, Putin pogués arribar a rebaixar el suport per Haftar, l'altre líder en disputa

Una intervenció d'aquest tipus per part de Turquia es considera que podria ser suficient per revertir la situació sobre el terreny i els avenços aconseguits per l'ENL a curt termini. Però igualment importants per al futur de Trípoli i Haftar prometen ser les negociacions que entaulin Ankara i Moscou, que, com en el cas de Síria, es troben immersos a Líbia donant suport a bàndols rivals. Els interessos de tots dos en el cas libi, però, són molt menors.

Per aquest motiu, no es descarta que, en discussions amb Erdogan, Putin pogués arribar a rebaixar el suport per Haftar. I, alhora, tampoc es descarta que el mandatari turc pugui estar augmentant la seva presència i influència en un escenari de segona importància per als seus interessos per poder jugar la carta en un de més existencial, com el siríà. ●

PROTESTES GLOBALES, DIFERENTS DETONANTS, UN MATEIX MALESTAR

El 2019 ha viscut una onada de protestes en una vintena de països amb característiques comunes. Però cap a on ens condueixen?

L'anàlisi de Ricard Gonzalez | @RicardGonz
Periodista i polític

D'acord amb el filòsof català Josep Ramoneda, hem de remuntar-nos al convuls any 1968 per trobar una onada de protestes a escala mundial amb una força semblant a la registrada l'any que tot just s'ha acabat. El 2019 s'han anat encadenant una sèrie de protestes que han tingut Orient Mitjà i l'Amèrica Llatina com a principals protagonistes. Però no només. No oblidem que el primer moviment a aparèixer, que s'arrossegava de 2017, va ser el dels armilles grogues a París, i després s'hi van sumar també Hong Kong i Catalunya.

La llista és molt llarga i, a més dels exemples citats, inclou l'Equador, el Líban, l'Iran, Colòmbia, el Caixmir, Bolívia, el Sudan, etc. En total, el nombre de països sacsejats per la ira popular s'acosta a la vintena. Existeix una connexió entre totes aquestes protestes, que succeeixen en llocs molt llunyans i sota contextos diferents, o simplement el capritxós atzar ha volgut que coincidissin en el temps? A primera vista, sembla que les seves arrels i motivacions són de caràcter exclusivament local. Poc té a veure la petició a Hong Kong de manteniment del seu règim de llibertats amb la revolta contra el model neoliberal imposat a Xile en la dictadura o el rebuig a una corrupció voraç a l'Iraq. No obstant això, les aparències poden enganyar. De fet, alguns dels seus símbols són comuns, com ara la cançó dels partisans italians "Bella ciao!", ressuscitada per la sèrie *La casa de papel*, i projectada al *llogarret global* a través de Netflix. Les seves notes enganxoses han servit de banda sonora des de l'Iraq fins a Xile passant per Algèria.

En gairebé tots els casos, el moviment de protesta apareix com una flamarada; no va creixent de forma sostinguda en el temps

Certament, es pot identificar almenys un seguit de característiques comunes en quasi tots aquests moviments. Per començar, el seu esclat sol ser inesperat, i sovint el detonant és insignificant o recurrent. Ningú no va preveure a Xile que la pujada del preu del transport públic generaria unes mobilitzacions mai vistes després de la dictadura de Pinochet. A l'Estat francès, es va tractar de la pujada dels carburants, al Líban de les trucades telefòniques, i a Algèria de l'anunci de la candidatura a la reelecció del rais Abdelaziz Bouteflika, en un estat igual de catatònic que l'any 2014. En gairebé tots els casos, el moviment de protesta apareix com una flamarada; no va creixent de forma sostinguda en el temps. En qüestió de pocs dies, ja és capaç de mobilitzar desenes de milers de persones. I això, tot i no comptar amb líders carismàtics, ni tampoc una organització formal darrere. La majoria de revoltes disposen d'una estructura horitzontal, cosa que dificulta (però no evita) la repressió. Ara bé, la violència de l'estat, en lloc de sufocar les protestes, més aviat provoca una escalada de les demandes.

Més enllà d'aquestes característiques, potser sí que hi ha un fil invisible que les uneix quant a les reivindicacions. Em refereixo a la globalització de l'economia i a la revolució digital, amb la seva creativitat des-

tructiva. En bona part del planeta, ha crescut la desigualtat entre les classes més benestants (ja sigui l'1% que assenyala Occupy Wall Street o el 10%), i la resta de la societat, alhora que els estats perdien sobirania enfront del club de les companyies multinacionals i els totpoderosos mercats. De fet, en diverses de les protestes, el detonant és de tipus econòmic, com a Xile, l'Iran, l'Estat francès o l'Iraq. I també es podria argumentar que, en altres casos on no ha estat així, la pèrdua de nivell de poder adquisitiu és la mà amagada que agita les masses. Aquesta és una de les interpretacions sobre els esdeveniments recents a Catalunya, el Sudan o Algèria.

A més, en l'era de la "modernitat líquida" que va anunciar el clarivident filòsof polonès Zygmunt Bauman, no hi ha cap institució capaç de canalitzar aquest descontentament popular. Han desaparegut els grans sindicats de classe erigits en contrapoder, com la Solidarnosc polonesa o els partits comunistes a l'Amèrica Llatina. Partits i sindicats han estat cooptats pel sistema, perdent el seu missatge emancipador i, alhora, la seva credibilitat. La desconfiança abasta tot l'establishment polític i social.

Potser la pregunta més rellevant no és tant quin és el nexa d'unió de les protestes, sinó el seu significat de cara al futur. Anuncien l'arribada d'un profund canvi social i polític global? Cal recordar que, curiosament, les primeres eleccions després del maig 68 francès les va guanyar el conservador Georges Pompidou. I és que les societats humanes tendeixen a preferir la tirania al caos. Com si fos un negre auguri, l'extrema dreta o el neofeixisme treu el cap i les orelles en parlaments de mig món. Els paral·lelismes amb els anys trenta resulten pertorbadors. ●

Un fragment
de 'Hàmlet',
de William
Shakespeare

Mig segle fent sonar el timbal

L'escola d'actors i actrius més antiga de Catalunya està de celebració. El Timbal, Centre de Formació i Creació Escènica, va fer el passat 1 d'octubre el seu cinquantè aniversari

Antonio Alcántara | @Antalcantara

Va ser l'any 1969 quan el mim Anton Font va emprendre l'aventura al districte barceloní de Sarrià i va obrir la primera escola d'arts escèniques del país: El Timbal. Cofundador de la companyia Els Joglars, Font va ser reconegut el 1976 per la Federació Francesa de Dansa i Expressió Corporal a Europa (Fedacer) com l'únic representant del mim teatral a l'Estat espanyol. Format de bracet de l'artista de fama internacional Marcel Marceau, però també al costat de l'actor i pedagog renovador Étienne Decroux -gairebé un activista del moviment i de l'expressió individual-, Font va batejar el seu projecte d'escola a Barcelona en honor a un dels instruments més comuns dels joglars medievals: el timbal. El fet és que, a més, "va emprar el mot en català quan encara estava prohibit", assenyalava l'avui cooperativista d'El Timbal, Marc Brualla.

A finals dels anys seixanta, el franquisme era a les acaballes i s'intuïa una certa obertura cultural. En aquest context, El Timbal va convertir-se en un espai que prioritzava l'expressió artística singular: "Era un espai alliberador d'emocions i senti-

ments. Donàvem sortida a les vocacions; és a dir, a les capacitats individuals per construir-ne la professionalització", diu Brualla.

La seu de Portaferrixa

L'any 1989 l'entitat s'amplia i es trasllada al districte de Ciutat Vella de Barcelona, al carrer de la Portaferrixa. Mireia Font, sota la direcció d'Anton Font, va anar assumint la gestió del centre. Com a responsable de l'àrea de dansa, va ser qui donà un gran impuls al claqué; no només a l'escola, sinó a tota la ciutat. Així, durant molts anys, El Timbal va ser un dels pocs referents de formació de claqué; era un planter de l'escena de la dansa, però també de professorat.

Al mateix temps, a l'escola es va articular la lluita social en defensa del teatre: va crear la llavor del que avui és l'Associació d'Escoles de Teatre de Catalunya (ACET), que aviat va esdevenir el punt de trobada de la comunitat educativa teatral. Un dels seus objectius va ser aconseguir que el cicle formatiu »

» de Grau Superior en Tècniques d'Actuació Teatral esdevingués una realitat. Pioner en tot l'Estat, aquest nivell formatiu s'imparteix a El Timbal des de l'any 2015.

Pels volts de l'any 2000, el mim Anton Font va començar la seva retirada i va traspasar el relleu del projecte a la seva filla. Així, Mireia Font va començar a dibuixar una nova iniciativa que requeria una actualització, tant d'imatge com d'esperit. Per damunt de tot, la nova responsable va fixar-se la fita de formar un equip sòlid i cohesionat que permetés plantejar reptes de futur. No van ser anys fàcils: Marc Brualla explica que “el brillant passat innovador i de difusió d'un bon grapat de disciplines contemporànies en la formació no era suficient per conduir la nau. Calia apostar fort per donar un impuls renovador al projecte i treballar en un nou disseny de comunicació i difusió”. I va ser així com, més de quaranta anys després de la seva fundació, El Timbal va emprendre una nova vida.

Cooperativa en defensa de la professió

L'any 2010, com tantes altres entitats ubicades al centre de la capital catalana, l'escola de teatre no pot assumir la pujada del preu del lloguer ni ajustar-se a la normativa per homologar el títol de formació professional. Com a una possible solució, es plantegen cooperativitzar l'activitat, aconseguir vies de finançament col·lectives i solidàries i cercar un nou local, aquesta vegada al carrer de Roger de Flor, ben a prop de l'Arc de Triomf.

L'equip actoral i pedagògic d'aquell moment, exposa Brualla, “exercim una gestió i governança col·lectiva i assumim com a propis els valors del cooperativisme”. Aleshores, El Timbal s'estableix com a cooperativa de treball associat (SCCL), s'integra a la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya (FCTC) i s'associa a la cooperativa de serveis financers ètics i solidaris Coop57.

El trasllat a les instal·lacions de Roger de Flor va requerir una inversió que es va finançar amb les aportacions de les sòcies de la cooperativa, amb el suport de Coop57 i amb una aportació de l'Institut Català de Finances (ens públic de la Generalitat). “La cooperativa implementa la defensa dels llocs de treball en equip. Intentem que els treballadors s'apoderin i assumeixin gran part de les tasques. Així és com vam anar teixint un vincle de confiança entre els qui fem el projecte, fent pinya i donant-nos suport. Crear xarxa és important, som una estructura i cooperem per a un objectiu comú”, exposa Mireia Font. Cal remarcar que El Timbal dona importància a la mirada feminista. “Per naturalesa, les dones tenim la tendència a fer xarxa i grup. Necessitem la tribu i no tenim els valors del guerrer i del caçador. És evident que ens hem de buscar la vida, però no ha de ser necessàriament en solitud o fer-ho trepitjant l'altre. Es pot fer en grup i de forma col·laborativa i solidària”, comenta Mireia Font.

En l'actualitat, la gestió i governança col·lectiva del projecte recau principalment en Montse Bernad, Ricard Boluda, Marc Brualla, Mònica Cordoní i Roger Ribó. Aquest equip de la interpretació i la pedagogia té l'afany d'imaginar una

El mim Anton Font va ser l'impulsor de l'escola de teatre

Noves instal·lacions d'El Timbal al carrer Roger de Flor de Barcelona

manera diferent de treballar, de concebre l'ofici actoral i de situar-se en el món. Per a Brualla, “sense l'impuls inicial d'Anton Font, sense la seva convicció pedagògica i el seu entusiasme, El Timbal no seria una realitat”.

Nou repte per als temps actuals

El nou espai d'El Timbal es va inaugurar el curs 2015-2016. Les instal·lacions van ser homologades pel Departament d'Ensenyament per poder-hi impartir el cicle formatiu de Grau Superior en Tècniques d'Actuació Teatral. “Millorem en accessibilitat, en confort tèrmic i acústic, en sostenibilitat energètica i equipament”, assenyala Brualla, “la porta d'accés passa a incorporar unes bom-

Després d'una sobtada pujada del lloguer, l'escola de teatre es fa cooperativa i cerca finançament col·lectiu i solidari per traslladar-se a unes noves instal·lacions

Una de les formacions d'interpretació

betes que, al vespre, senyalitzen que s'accedeix a un entorn especial i, a dins, els sostres alts, les fustes, la il·luminació i l'acollida de l'equip convida a mantindre't en l'espai el màxim temps possible".

Cristina Pedrazas, de 27 anys i alumna de segon curs del cicle formatiu, tenia clar que volia fer la seva formació a El Timbal, per la metodologia d'ensenyament i la manera d'entendre i definir el teatre. "L'escola és una gran família, on es treballa de forma col·lectiva i es fa grup. És un ambient especial", subratlla Pedrazas, "en l'aspecte pedagògic, el procés de formació és individualitzat i un no nota pressió per arribar a una fita determinada. El professorat d'El Timbal ensenya l'alumne a gaudir del viatge, de la descoberta del teatre, amb una proposta actoral molt completa que es basa en el treball del cos, la veu i el text", rebla l'alumna.

Amb mig segle de treball, la manera de fer en cooperativa i el fet de comptar amb un fort vincle en el teixit social han afavorit la dinamització de l'activitat. Per a Brualla, "amb més de 400 alumnes a l'escola, les actuals instal·lacions se'ns queden petites i un dels nostres objectius per als pròxims dos o tres anys és tenir un espai d'exhibició propi dins del barri".

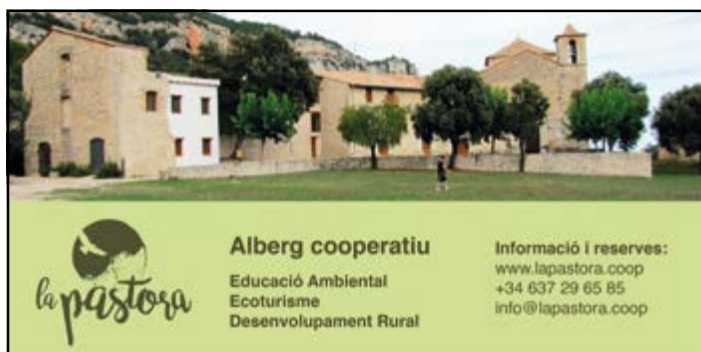
Pedrazas comparteix aquesta idea i pensa que l'èxit de la proposta es deu a aquesta manera de treballar el teatre: "D'aquí ha sortit molt de talent i, en aquestes últimes promocions, hi ha persones que hi estan aportant una visió femenina i de treball col·lectiu, com ho fa la companyia CHILL, de la qual són membres tres actrius formades a l'escola, i que posa el focus en l'actriu com a creadora".

En definitiva, sembla que el projecte cooperatiu i pedagògic ha donat fruits i permet somiar amb el creixement personal i col·lectiu. Pedrazas ho té clar: "Ha canviat la meua perspectiva sobre la vida professional i personal. Sento una gratitud infinita cap a El Timbal per tot allò que m'ha aportat com a actriu i persona", conclou. ●

El mètode pedagògic CODA

Actualment, El Timbal presenta una proposta àmplia adreçada a la formació de l'individu a través del teatre. Ofereix un sistema pedagògic propi, anomenat CODA, que és una metodologia d'interpretació que dota els actors i les actrius de competència i autonomia en la seva professió. Fausto Carrillo i Ricard Boluda, professors de l'escola, van crear aquest mètode que fa referència a quatre aspectes: comprensió, organicitat, dramàturgia i autonomia. CODA potencia el treball personalitzat i orgànic des de l'inici de l'aprenentatge i proporciona procediments d'autoconeixement i experimentació del procés creatiu. Se ceneix, estrictament, a l'adquisició d'hàbits, competències i autonomia com a intèrprets i, a la fi, és un segell de qualitat que singularitza el projecte d'El Timbal.

Per a Mireia Font, "per naturalesa, les dones tenim la tendència a fer xarxa i grup. Necessitem la tribu; en contra de la mirada del caçador i del guerrer"

malal·letra

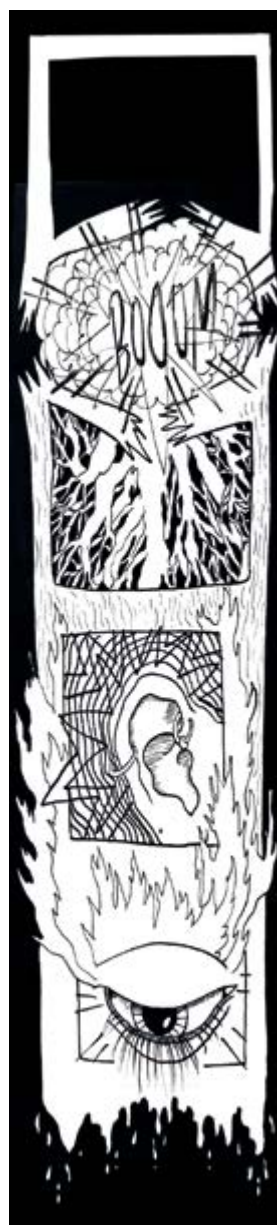
I la vergonya, per quan?

El relat d'Elena G. Ruiz | @eguardiolaruiz

“**L**a vergonya és una porta oberta al desig”. Fa uns anys, una terapeuta em va dir aquesta frase i la duc en resonància. “Una porta oberta al desig”. Ara, després d’uns dies de donar voltes i voltes sobre aquest tema, tinc dubtes de si m’agrada o no. D’entrada, sona molt bonica. En aquell moment, em va ressonar i em va permetre mirar-me vergonyosa des d’una altra narrativa que no em paralitzava tant. Ara penso que, de ben segur, no deu significar el mateix per a totes. I és important. A mi, sovint, les coses que em fan vergonya tenen a veure amb poder mostrar allò que ‘se’m dona bé’ o ‘m’agrada fer’. Alguna cosa així com ‘sentir-me vàlida’. I trobar-me amb certs límits al davant. Em puja tota l’escalfor fins a les parpelles i em quedo absent, com desconnectada. I no em permeto *performar* altres maneres de fer i desfer perquè haig d’acomplir, a la perfecció, amb allò que s’espera de mi, que és quasi automàtic.

He buscat la vergonya al cercador d’internet i hi passen coses interessants. O bé la vergonya s’utilitza per assenyalar un escàndol, quelcom inacceptable, o bé hi trobo missatges que animen a perdre la vergonya, ben ràpid. I em pregunto, què ens passa amb la vergonya? És clar que la vergonya pot ser molt paralitzant i s’expressa al cos amb rigidesa. A mi em fa petita, petita, petita, i se’m paralitzen els braços, quasi com si se m’adormissin. Però, és la vergonya el que m’ho genera? O la seva contenció i negació el que m’arronsa, paralitza i desconnecta? O les dues coses alhora?

No soc psicoterapeuta però sí molt *psicoterapeutitzada*, i sempre m’ha faltat una mirada crítica a cada emoció que ens remou les entranyes per abordar-les des d’allò que hi ha a dintre però, també, des de fora. I la vergonya no és pura ni casual, és una forma de control extraordinària. Penso en quantes coses deixem de fer perquè sentim vergonya o quantes persones o situacions, a la vida, ens han obligat a sentir vergonya perquè no som prou d’una cosa o som massa d’una altra. I em pregunto quant de patriarcal hi ha en això. Així com de classista, racista i capacitista. Com és la vergonya per

/ BENZO CANELA

a cada una de nosaltres i segons el nostre lloc d’anunciació? Com i en què s’expressa en cada cos, cada mobilitat?

De cop i volta, la vergonya se’m difumina com un univers immens difícil d’abordar, però amb missatges que són sempre els mateixos: o bé has de fer esforços per perdre-la o bé alguna cosa ha de fer molta vergonya perquè és inacceptable. I el meu cap comença a donar tres-centes mil voltes sobre com podríem apropiarnos de la vergonya i convertir-la en un motor transformador, capaç d’assenyalar allò estructural i sistèmic que hi du implícit, i que ens permeti demanar responsabilitats perquè no recaiguin de forma individual i privada, com una qüestió, tan sols, de treball personal. Significar-la físicament i estratègicament i de forma col·lectiva. I posar-la al descobert. Posar-nos al descobert.

Fa unes setmanes, en el marc d’una xerrada sobre cos i vulnerabilitat, la Brigitte Vassallo va apel·lar quelcom que em va despertar els sentits en l’àmbit de l’autoedició i la cultura. Exposava que, a ella, el que li havia permès estar on estava eren maneres de fer molt patriarcal. La xuleria i el *echa palante*. El parlar sexy en públic. Però, “què fem amb les companyes vergonyoses? A quantes ens estem deixant enrere?”, deia.

Vaig començar a imaginar-me actes plens de vergonya i límits, des d’on poder compartir què ens passa quan imaginem donar-nos l’oportunitat de confiar una mica en nosaltres mateixes i els nostres projectes. Seria preciosament caòtic, poc fluid i disruptiu però, segurament, amb una veritat profunda que ens travessa a moltes. Perquè la vergonya no és productiva ni eficient, ens fa donar moltes voltes. Però quantes més ens fa contenir-la? Fer veure com si res? O quedar-nos amb la vergonya tancada en l’àmbit privat?

Imagino col·lectivitzar la vergonya a través de pràctiques vergonyoses. A situar-la i emmarcar-la. Responsabilitzar enfora perquè la vergonya pesa. A començar a imaginar espais col·lectius vergonyosos i que la vergonya surti al carrer i nosaltres amb ella, poderosament vergonyoses. ●

KAMILOSETAS MUSKARIA

distribuïdora llibertària
www.nodo50.org/kamiloшетas
kamiloшетas@nodo50.org

PINTURES D'ORIGEN NATURAL
TRACTAMENTS PER A LA FUSTA

CASAecologica
633 94 94 26
www.casa-ecologica.com

ger ENTITAT CULTURAL I ESPORTIVA

Ciutat PI 25, Ribes (Garraf), Països Catalans
08810. Tlf: 93 896 12 00. ger@mesvilaweb.com
...aquest estiu posem la directa amb la nova web
www.entitatger.cat

★ CERVESA DEL ★
MONTSENY
ARTESANA

ressenyες

Obrir el ventall

Ferran Riera

Ja feia uns quants anys que Miquel Gil no lliurava un disc nou. Però la veritat és que, des de la gravació d'*X Marcianes* (Temps Record, 2011), el de Catarroja no ha parat de treballar en els àmbits més diversos: al teatre, a la televisió i pujant a l'escenari amb diferents projectes. *Geometries* ve, doncs, a trencar un silenci que ni de molt ha estat artístic, sinó tan sols discogràfic.

I què trobem en aquest treball? Bàsicament el mateix que aquest cantant ha fet des que va revolucionar el folk dels Països Catalans amb l'esplendorosa reaparició que va suposar l'edició d'*Orgànic* (Sonifolk, 2001): una intel·ligent selecció i posada al dia del substrat de la música tradicional, eminentment la d'arrel valenciana, feta a partir de l'adaptació d'un seguit de poemes d'autories contemporànies.

A *Geometries* redescobrim l'antic component d'Al Tall en plena forma, i obrint encara més el ventall de les seves expressions rítmiques. Així, torna a visitar els textos d'un creador que no falla mai en les seves produccions, Enric Casasses ("Llei ho-

rària" i "Canvi de clima"), o recupera un Vicent Andrés Estellés que reviu en forma de txa-txa-txa a "Hotel París" -que ja havia versionat Ovidi Montllor- o de reggae a "Mort petita". Però al CD també apareixen altres poetes no tan coneguts, com Joanjo García, Imma Mànyez, Anna Montero o Begonya del Pozo, que signa la denúncia contra la violència masclista que dona nom al disc. No obstant, potser el tema més destacat d'aquest repertori, per al meu gust, és "La que diu", una peça tradicional ben amantada amb uns ingredients que, sense fer-li perdre el seu caràcter popular, la transformen en una mena de pop-rock ballable.

Per realitzar aquest treball, Miquel Gil s'ha envoltat d'una competent banda, on destaca la presència d'Eduard Navarro, excel·lent sonador d'instruments de corda i vent. Per la seva banda, un altre músic imprescindible en el present valencià, Borja Penalba, hi ha exercit de productor i ha col·laborat en unes quantes composicions, mentre Rafa Arnal, Mireia Vives i Pep Gimeno *Botifarra* han estat convidats a posar les seves veus en algunes cançons més. ●

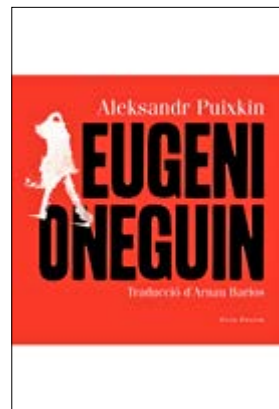
MÚSICA
Geometries
Miquel Gil
Temps Record, 2019

Plaer pur i senzill

Misael Alern

Avegades un llibre ens cau del cel com la primera gota d'un ruixat d'estiu. Ens exoriveix i n'agraïm l'espontaneïtat i la frescor. *Eugeni Oneguin* és un d'aquests llibres. Però, com la nuvolada que transporta tot el ruixat, allò que sembla tan gràcil i senzill té un recorregut que no ens pensariem, en el nostre cas, triple. Perquè *Eugeni Oneguin* és una novel·la en vers de lectura preciosa i caminadora sobre les tribulacions d'un dandi rus, i també és la mare de la novel·la russa en general, que tantes hores

de plaer lector ens ha donat. Però per a nosaltres, *Eugeni Oneguin* és també la primera traducció al català que se'n fa; Arnau Barios, el traductor, ha procurat traslladar la difícil versificació que Puixkin hi va disposar sense que el sentit del text se'n ressentís. El resultat, per a les que no sabem rus, ens enriqueix, tant pel pes històric de la novel·la, com per la fluïdesa del text -amb grans troballes i solucions lingüístiques-, com per la història en si i els seus personatges, que ja no podem deixar d'estimar. ●

LLIBRE
Eugeni Oneguin
Aleksandr Puixkin
Club Editor, 2019
Traducció d'Arnau Barios
320 pàgines

Pensar sense baranes

David Palau | @davidpalau_

LLIBRE
**Hannah Arendt:
llibertat política
i totalitarisme**
Fina Birulés
Gedisa Editorial
123 pàgines

Sota el jou del capitalisme i l'allargada ombra del feixisme, entre una dreta populista i cada vegada més ferotge i una esquerra desorientada, podem afirmar que Europa viu, avui, una crisi política. Repensar la política esdevé, doncs, una emergència social.

És en aquest tèrbol interrogant que ens apareixen com imprescindibles reflexions com les de Hannah Arendt sobre la necessitat de repensar el sentit, l'especificitat i la dignitat de la política, així com l'anàlisi dels règims totalitaris i la banalitat del mal. La seva obra és un experiment continu-

at i inacabat de pensament, tot un món per explorar i gaudir. I per endinsar-nos-hi, res millor que una brúixola, i aquesta és precisament la tasca que ha fet Fina Birulés al llibre *Hannah Arendt: llibertat política i totalitarisme*, editat per Gedisa. Una peça clau per endinsar-nos a pensar l'acció política dins de l'articulació de la *vita activa* que ens proposava l'autora judeoalemanya, tot resseguint les seves reflexions amb una òptica contemporània. Una obra excel·lent que ens convida i interpel·la al repte més arendtià de tots: "Pensar sense baranes". ●

/ BRUNA CASAS

“Els militants tàmls encara canten els meus poemes”

Rudhramoorthy Cheran, periodista i poeta tàml

Àlex Romaguera | @AlexRomaguera

Un dels poemes més recitats per la població tàml és “El segon despertar”, de 1981, amb què Rudhramoorthy Cheran (Alaveddy, 1960) recorda el genocidi que el seu poble va patir en mans de la majoria cingalesa. Dos anys després d’aquell poema, esclatava la guerra entre les dues comunitats de Sri Lanka. Un conflicte que es va allargar 26 anys i durant el qual aquest militant d’esquerres, llicenciat en Biologia per la Universitat de Jaffna, va escriure els episodis més colpidors en cròniques periodistes i nombrosos poemaris. Els escrits, plens de metàfores sobre la vida i la mort, van provocar que fos detingut el 1986 i hagués de fugir al Canadà, on va instal·lar-se definitivament el 1993. Malgrat l’exili, Cheran no ha deixat de publicar articles i reculls de poemes, entre els quals destaca *Siembra solo palabras* (Navona Editorial), on el dolor i la incertesa graviten al costat d’al·legories que abracen la pau i l’esperança en un futur millor.

L’any 1983, la majoria cingalesa i els tàmls de Sri Lanka, comunitat a la qual pertanyes, van entrar en guerra. Què en recordes?

Feia dècades que la nostra comunitat reclamava el respecte pels seus drets lingüístics i culturals. Durant el període colonial això era evident, però en retirar-se els britànics del país les coses van empitjorar, perquè va deixar l’Estat en mans dels cingalesos, que a partir dels anys vuitanta van enviar l’exèrcit a reprimir-nos.

Quina és l’arrel del conflicte?

Des de sempre, els cingalesos han volgut imposar la seva condició ètnica, motiu pel qual han perseguit el nostre idioma i impedit que accedíssim a determinades feines. Igual que Israel fa amb Palestina, ha pretès colonitzar el nostre territori enviant-hi famílies cingaleses.

La necessitat d’explicar-ho et va llançar a fer periodisme?

Volia escriure sobre el conflicte, tenint en compte que poca gent estava disposada a fer-ho pel risc de ser assassinada. En total vaig documentar vuitanta massacres, fins que el 1986 la policia em va arrestar i torturar arran dels articles que havia escrit per la revista *Saturday Review*.

Feia temps també escrivies poesia, com el teu pare. Què vas aprendre d’ell?

Sobretot el ritme i la forma amb què feia servir les paraules. Perquè, fora d’això, era un home que treballava per al govern com a administratiu i, tot i que recelava dels cingalesos, no estava implicat en la lluita política.

La poesia té la capacitat d’apoderar les lectores?

Dubto que funcioni per a canvis immediats i radicals, si bé pot representar-se més enllà del paper. Algunes de les meves poesies han passat pel teatre, cosa que ha permès que el missatge arribés al gran públic, al-

hora que les milícies tàmls acostumaven a recitar-ne algunes abans d’entrar en batalla. De tota manera, la qüestió és utilitzar el màxim de registres possibles per transformar la realitat, i la poesia és un d’ells.

L’amor i la natura impregnen la immensa majoria de les teves obres. Entre tanta destrucció, cal reivindicar la bellesa?

Sempre apareix un raig d’optimisme, ja que, al capdavant, la resiliència és l’essència de la vida. De fet, vaig iniciar la carrera poètica el 1981, commogut per la crema de la biblioteca de Jaffna, en la qual hi havia 90.000 llibres i manuscrits en llengua tàml. Aquest episodi va inspirar el meu llibre *Second Sunrise* (“El segon despertar”), on afirmo que, malgrat les penúries, ens alçarem de nou i brillarem en l’esplendor. Però no pretenc crear eslògans, sinó insuflar esperança a través de metàfores que beuen dels nostres poetes clàssics.

L’any 1997 vas haver de marxar a l’exili. Com ha canviat la teva manera d’afrontar les coses?

És complicat, perquè d’entrada volia quedar-me a Sri Lanka, però em vaig adonar que posava en perill la meua gent. Des de l’exili parlo dels horrors de la guerra perquè tothom en pren-

gui consciència i d’altres situacions amb les quals la gent pot emmirallar-se cada dia. Ho faig com a poeta, però també quan escric columnes en què denuncio la persecució que encara patim.

Una dècada després de la guerra, el conflicte no s’ha resolt?

Estem igual que a l’etapa prebèl·lica. Tant és així que dos dels responsables del genocidi ocupen posicions importants en el govern actual i les utilitzen per impedir que les dues comunitats puguem viure en harmonia i en peu d’igualtat. Encara avui, els militants tàmls canten els meus poemes quan es manifesten contra l’Estat. ●